

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Generelt om Visborggaard mv.	5
3. Bygningsmæssige forhold.....	8
3.1 Hovedbygningen	10
3.1.1 Oasen.....	10
3.1.2 Kvisten	12
3.1.3 Svalegangen	13
3.1.4 Hulen	14
3.1.5 Fælleslokaler	15
3.2 Møllehuset.....	16
3.3 Hjemly.....	16
3.4 Udendørsarealer	17
3.5 Sammenfatning	17
4. Beboerne	19
4.1 Funktionsniveau mv.....	19
4.2 Medicin, læge mv.....	23
4.3 Arbejde og fritid mv.....	26
4.4 Beboernes økonomiske forhold	29
4.5 Hjælpemidler.....	35
4.6 Rygepolitik.....	35
4.7 Alkohol og euforiserende stoffer	36
4.8 Vold.....	37
4.9 Beboernes seksuelle adfærd	39
4.10 Beboerråd (beboerindflydelse mv.)/kontaktråd	40
4.11 Handleplaner	43
5. Magtanvendelse og lukkede døre.....	45
5.1 Magtanvendelse	45
5.2 Lukkede døre og frisk luft.....	47
6. Personaleforhold	48
6.1 Normeringer og sammensætning mv.	48
6.2 Vikarer og sygdom.....	50
7. Tilsynsordning	51
7.1 Generelt.....	51
7.2 Nordjyllands Amts og Region Nordjyllands tilsyn.....	55
7.3 Nordjyllands Amts tilsynsbesøg på Visborggaard i november 2006.....	57

Opfølgning	58
Underretning	58

1. Indledning

Efter ombudsmandslovens § 7, stk. 1, omfatter ombudsmandens kompetence alle dele af den offentlige forvaltning. Efter § 18 i loven kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert tjenestested der hører under ombudsmandens virksomhed. I de almindelige bemærkninger til lovforslaget om ombudsmandsloven er det forudsat at der vil ske ”en vis forøgelse af inspektionsvirksomheden i forhold til det kommunale område, især af psykiatriske hospitaler og andre institutioner for mentalt handicappede”.

Som et led i denne inspektionsvirksomhed foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere den 14. juni 2007 inspektion af Socialpsykiatrisk Biform Visborggaard.

Til stede under inspektionen var blandt andre den fungerende forstander og en repræsentant fra regionen.

Inspektionen bestod af en indledende og en afsluttende samtale med repræsentanterne fra Visborggaard og repræsentanten fra regionen, rundvisning på afdelinger og fællesområder på Visborggaard, en samtale med beboerrepræsentanter og en personlig samtale med to beboere der havde ønsket en samtale.

Den 1. januar 2007 blev den tidligere lov om social service (serviceloven), jf. senest lovbekendtgørelse nr. 699 af 7. juni 2006, erstattet af en ny servicelov, jf. nu lovbekendtgørelse nr. 1117 af 26. september 2007. Dette skete som led i kommunalreformen.

I forbindelse med inspektion af boformer anmoder jeg normalt om udlån af boformens skriftlige materiale vedrørende magtanvendelse for en nærmere angiven periode (i henhold til afsnit VII, kapitel 24, i den nugældende servicelov og nu bekendtgørelse nr. 789 af 6. juli 2006 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter serviceloven). Da det af en tilsynsrapport fra et tilsyn som Nordjyllands Amt foretog den 2. november 2006 på Visborggaard, fremgår at der i 2006 ikke havde været anvendt magt over for beboerne, og det under inspektionen blev oplyst at der heller ikke i 2007 (indtil da) havde været episoder af magtanvendelse, omfatter denne inspektionsrapport ikke gennemgang af sager om anvendelse af magt.

Efter min anmodning om udlevering af handleplaner (jf. § 141 i den nye servicelov og § 111 i den gamle servicelov) modtog jeg endvidere kopi af to sådanne planer der er udarbejdet for to af Visborggaards beboere. Jeg henviser til pkt. 4.11.

Forud for inspektionen modtog jeg forskelligt materiale vedrørende Visborggaard. Dette materiale omfatter et omslag med bygningstegninger, en meget fyldig beskrivelse og billeder af de fysiske rammer, en oversigt over vedligehold/anskaffelse, en oversigt over personaleforhold, udskrift fra Visborggaards tidligere hjemmeside (med oplysning om at en ny er under udarbejdelse), og den nævnte tilsynsrapport fra Nordjyllands Amt vedrørende et tilsyn den 2. november 2006. For så vidt angår vedligeholdelsesplanen for 2007 er det i følgebrevet bemærket at den ifølge manglende økonomi fra Region Nordjylland ikke var færdigudarbejdet, men at løbende vedligeholdelse følger planen.

Under inspektionen modtog jeg yderligere materiale. Dette materiale omfatter et blad som Visborggaard udgiver ("Indblik"), en folder om sund levevis og en rapport fra december 2006 om resultatet af en beboer- og pårørendeundersøgelse i de socialpsykiatriske boformer i Nordjyllands Amt 2006 der indgår i landsdækkende psykiatriundersøgelser.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Visborggaard og Region Nordjylland, Speciaalsektoren, med mulighed for at fremsætte bemærkninger om faktiske forhold. Regionen har i brev (e-mail) af 16. januar 2008 fremsat sådanne bemærkninger der er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget (yderligere) bemærkninger fra Visborggaard.

2. Generelt om Visborggaard mv.

Visborggaard er en socialpsykiatrisk boform for voksne sindslidende der er oprettet efter § 92 i den gamle servicelov (§ 108 i den nye servicelov) som omfatter boformer til ”længerevarende ophold til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis”. Ifølge ”Tilbudsportalen” er Visborggaard etableret som socialpsykiatrisk boform i 1995. (Efter servicelovens § 14, stk. 1, skal bl.a. boformer som Visborggaard registreres på Tilbudsportalen, og dette skulle ske inden den 1. april 2007, jf. lovens § 189, stk. 4, og § 15, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 780 af 6. juli 2006 om Tilbudsportalen).

Visborggaard har siden kommunalreformens ikrafttræden den 1. januar 2007 hørt under Region Nordjylland, Speciaalsektoren, og hørte før da under Nordjyllands Amt.

Ved kommunalreformens ikrafttræden blev der gennemført en række ændringer i opgavevaretagelsen på (bl.a.) det sociale område. Det samlede myndigheds-, forsynings- og finansieringsansvar er nu placeret i kommunerne, men regionerne er leverandører af tilbud. Kommunernes og regionernes opgaver er reguleret i kapitel 2 i serviceloven. Kommunalbestyrelserne skal sørge for at der er de nødvendige tilbud efter serviceloven, jf. lovens § 4, stk. 1. Kommunen kan opfylde sit forsyningsansvar ved brug af egne tilbud og ved samarbejde med andre kommuner, regioner eller private tilbud, jf. lovens § 4, stk. 2.

Regionsrådet skal efter aftale med kommunalbestyrelserne etablere bl.a. tilbud efter lovens § 108, jf. § 5, stk. 1, nr. 1. Regionernes forsyningspligt af bl.a. de sociale, herunder socialpsykiatriske, boformer fastlægges på baggrund af årlige redegørelser hvor kommunerne skal beskrive behovene for og kommunernes forventede brug af pladser i regionalt drevne tilbud, jf. lovens § 6, stk. 1. Rede-gørelserne fra kommunerne danner grundlag for årlige rammeaftaler mellem regionen og regionens kommuner, jf. lovens § 6, stk. 2. Der henvises endvidere til punkt 107 i vejledning nr. 95 af 5. december 2006 om botilbud mv. til voksne (vejledning nr. 4 til serviceloven).

Rammeaftalerne fungerer som et centralt planlægnings- og udviklingsværktøj og skal sikre at der er sammenhæng mellem efterspørgsel og udbud af tilbud til borgerne. Rammeaftalerne kan læses på regionernes hjemmesider.

Af rammeaftalen for socialområdet for 2008 mellem Region Nordjylland og regionens kommuner fremgår det at sindslidende er et fokusområde (også) i 2008 som Region Nordjylland er tovholder på. Det er nævnt at der er behov for at følge udviklingen mv. indenfor området særligt i relation til de snitflader der er mellem socialpsykiatrien, distriktspsykiatrien og behandlingspsykiatrien. Det er videre nævnt at ændringerne indenfor behandlings- og distriktspsykiatrien påvirker og resulterer i forandrede krav til socialpsykiatrien, og at der derfor er behov for at synliggøre disse forandringer via gensidig dialog og samarbejde. Der har i 2007 været afholdt en række møder mellem Speciaalsektoren (der har ansvaret for socialpsykiatrien) og Psykiatrien (der har ansvaret for den behandlende psykiatri, herunder distriktspsykiatrien). Det er bl.a. aftalt at der skal ske en koordinering af opgavevaretagelsen mellem sygehuspsykiatrien og den regionale socialpsykiatri, og at Psykiatrien løbende skal fremsende oplysninger til Speciaalsektoren om generelle problemer vedrørende ændringer i den psykiatriske behandling der kan påvirke tilbuddene i socialpsykiatrien.

Visborggaard har plads til 46 beboere der er inddelt i 6 grupper der hver har mellem 5 og 11 beboere. Under inspektionen blev det desuden oplyst at en

gammel gartnerbolig er omdannet til to udslusningsboliger der indgår i belægningen. Jeg så ikke disse boliger.

Visborggaard har til huse i en gammel slotslignende herregård der er beliggende i meget naturskønne områder nær skov og strand ved Hadsund. To af grupperne bor dog i hver deres separate bygning nær hovedbygningen.

Hovedbygningen er fra 1575-76 hvor den blev genopbygget efter at have været brændt af under grevefejden i 1543. Den blev da opført med en trefløjet hovedbygning i to stokværk og med syv tårne, men i dag er der kun to tårne tilbage. I 1931 blev Visborggaard overtaget af staten og indrettet som plejehjem for psykisk syge (100 rolige kvindelige beboere) der boede på stuer med henholdsvis 4, 6, 8, 12 og 22 beboere. Beboerantallet blev i 1970 sat ned til 70, senere til 56 og er i dag som nævnt 46. Sovesalene blev desuden fra 1976 ombygget til tomandsstuer. Siden starten af 80'erne har alle beboerne haft deres eget værelse, men værelserne er meget forskellige i størrelse, og (kun) ca. halvdelen af værelserne har eget toilet og bad. En af de beboere som jeg talte med, fremsatte ønske om et værelse med eget toilet og bad. I den gruppe som han bor i (Kvisten), har 4 af beboerne ikke eget toilet og bad, jf. pkt. 3.1.2.

Der er busforbindelser til Aalborg flere gange dagligt og til Hadsund dagligt.

De 6 grupper som Visborggaards 46 beboere er inddelt i, kaldes Svalegangen, Oasen, Hulen, Kvisten, Hjemly og Møllehuset. Svalegangen, Oasen, Hulen og Kvisten har tilsammen 31 beboere og bor i hovedbygningen. Hjemly har 5 beboere der bor i en tidligere tjenestebolig, og Møllehuset har 10 beboere der bor i en bygning overfor hovedbygningen.

Visborggaard har 71 medarbejdere og arbejdet foregår som nævnt i 6 grupper. Det samlede budget for 2007 er ifølge regionens hjemmeside ca. 32½ mio. kr.

3. Bygningsmæssige forhold

Visborggaard består som nævnt af en gammel slotslignende herregård og to separate bygninger der er beliggende i meget naturskønne omgivelser.

Hovedbygningen er som også tidligere nævnt en trefløjet bygning med to hjørnetårne. Bygningen er opført i renæssancestil i røde mursten og har to etager med højt til loftet samt kælder og kvist. Det blev under inspektionen oplyst – og ved rundgangen bekræftet – at bygningerne generelt set er velholdte. Der er derfor heller ikke store udgifter til vedligeholdelse.

Hovedbygningen er fredet i klasse A, og der er derfor store begrænsninger med hensyn til mulighederne for at modernisere bygningen.

Det fremgår tillige af oplysninger som jeg modtog under inspektionen, at driftsomkostningerne er rimelige, og at opvarmningen af bygningen ligger i det grønne område på Energistyrelsens ejendomsrapport.

Visborggaards hovedbygning er omgivet af brede voldgrave. Der er to broer hvoraf den ene fører over til en park/barokhave der har klippede lindehække og -træer og symetriske damme. Haven er indrettet i samarbejde med en havearkitekt og er Danmarks eneste fredede renæssancepark.

Jeg besigtigede det meste af Visborggaard, herunder enkelte beboerværelser, men ikke haven/parken.

Det materiale som jeg modtog forud for inspektionen, omfatter som tidligere nævnt bl.a. en beskrivelse med billeder af de fysiske rammer. Det fremgår ikke hvor når den er udfærdiget, men den omtaler planer for 2001.

Jeg anmoder om oplysning om hvornår nævnte beskrivelse er udfærdiget, herunder om beskrivelsen er udfærdiget i en særlig anledning.

Materialet omfatter som også tidligere nævnt tillige en oversigt over vedligehold/anskaffelse der ifølge Visborggaards brev af 7. juni 2007 til mig ikke var færdigudarbejdet, men bliver fulgt i den løbende vedligeholdelse.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt oversigten nu er færdigudarbejdet, eller hvornår den forventes at være færdigudarbejdet.

Hovedbygningen er ikke indrettet handicapegnet, men et par af værelserne i Møllehuset er egnede til handicappede beboere. En rampe til og fra en terrasse ved Hulen der ligger i hovedbygningens stueetage, er en smule stejl og udført i tværgående brædder, men det blev nævnt at beboere i kørestol ikke selv kører op og ned ad rampen, men altid hjælpes af personalet.

Fra Hulen er der i øvrigt direkte adgang til terapilokalet via en dør.

I Nordjyllands Amts tilsynsrapport fra tilsynsbesøget den 2. november 2006 er det nævnt at bygningerne generelt ikke er tidssvarende i forhold til målgruppen, og at planlægning vedrørende udflytning til ny boform er udsat. Under bemærkninger er det nævnt at der er usikkerhed om hvornår det sker. Af et referat fra et møde den 4. oktober 2007 i Midlertidigt Forum for Social- og Specialskoleområdet fremgår det under pkt. 10 at Region Nordjyllands budget for 2008 indeholder et politisk forlig der åbner mulighed for bl.a. et erstatningsbyggeri for Visborggård. Erstatningsbyggeriet skal ses som en del af et masterplanprojekt, og det fremgår at der allerede er en dialog i gang vedrørende (bl.a.) Visborggård.

Jeg anmoder om nærmere oplysninger om dette forhold.

3.1 Hovedbygningen

Hovedbygningen rummer som allerede nævnt fire grupper/afdelinger (Oasen, Kvisten, Svalegangen og Hulen). Hertil kommer diverse fællesarealer for alle Visborggaards beboere og personalefaciliteter. Oasen og Kvisten ligger i vestfløjen og Svalegangen og Hulen i østfløjen.

Ved hovedindgangen som findes til venstre i porten til herregården, ligger der administrationslokaler og kantine for beboerne. Kantinen – også kaldet Grevens spisestue – er 94 m² (eksklusiv trappe og kopirum) og har en mobil kantinedisk. Der er mørke paneler der dækker ca. 2/3 af væggene, og mørkt bjælkeloft. Der er plads til 50 personer ved bordene der er opstillet i grupper. I lokalet er der desuden en pejs og et klaver.

Fra kantinen er der adgang til forstanderens kontor der er beliggende i stueetagen i det ene (venstre) tårn.

3.1.1 Oasen

Fra kantinen leder en stor trappe op til "Gallerigangen" på første sal hvor der er fælleslokaler til brug for Oasens beboere. Gallerigangen har egetræsparket i sildeben, relieffer over de store dobbeltdøre ind til fælleslokalerne og afrundede gipslofter med stuk. På gangen er der bl.a. et skab med glas i dørene, et klaver og stole og borde, alt sammen i mørkt træ. Der er lange lyse gardiner for vinduerne. Belysningen kommer fra lamper der hænger ned fra loftet, og lamper på væggen mellem vinduerne. På væggen hænger der desuden malerier og et "persongalleri". Der er tillige flere grønne planter på gangen.

Fælleslokalerne er store og omfatter en opholdsstue, en spisestue og et køkken. Opholdsstuen er møbleret med lædermøbler, sofabord, spisebord og tv mv. I spisestuen er der reoler fra gulv til loft og bl.a. et langt nyere spisebord og stole. Lokalerne, herunder møblet, er i en god stand. I køkkenet har beboerne mulighed for selv at lave mad. Der er lås på køleskabet.

I den ene ende af Gallerigangen og ovenover kantinen ligger "Riddersalen" der er fællesrum for samtlige beboere på Visborggaard. Riddersalen der ligger mellem fælleslokalerne til brug for Oasens beboere og beboerværelserne til Oasens beboere, er beskrevet under punkt 3.1.5.

Fra Riddersalen er der udgang til en gang (Vestfløjen) hvor der er 9 beboerværelser til Oasens beboere. Oasen har i alt 11 beboere, og de 2 resterende værelser ligger på etagen nedenunder. Værelserne varierer i størrelse. Ifølge det materiale som jeg har fået udleveret, er værelserne i stuetagen som jeg ikke så, henholdsvis 18 og 22 m² og har eget toilet og bad, mens værelserne på 1. sal er mellem 8,6 og 25,8 m² og deles om toilet og bad. Nogle af værelserne har en fælles forgang.

Jeg besigtigede et af værelserne (216b) der er ca. 12 m² og (som nævnt) uden eget toilet og bad. Dette værelse deler en lille forgang med værelse 216a. Værelset der indeholder en seng, sofabord, lænestol, skrivebord, reol, tv og to klædeskabe, var meget trangt.

Jeg besigtigede tillige de fælles toilet- og bade faciliteter til Oasens beboere på denne etage. Der er et kombineret toilet- og badeværelse og yderligere to separate badeværelser og to separate toiletter. De to separate toiletter er meget små og uden vindue. Der er en håndvask med varmt og koldt vand. Det kombinerede toilet og badeværelse har heller ikke noget vindue. Det samme gælder det ene af de separate badeværelser som også er forholdsvis lille. Det andet badeværelse har en rimelig størrelse.

Toiletterne og badeværelserne fremtrådte alle utidssvarende og i en dårlig stand. Det gjaldt også badeværelsesmøblementet. Badeforhængene var tilkalkede.

Under min samtale med beboerrepræsentanterne klagede de over at Oasens beboere skal deles om toilet og bad som de desuden beskrev som uhygiejniske.

Efter min opfattelse er toilet- og bade faciliteterne på denne etage utidssvarende og samtlige lokaler trænger til istandsættelse. Jeg anmoder om oplysning om hvilke planer der måtte være med hensyn til istandsættelse af disse faciliteter. Jeg er som det fremgår ovenfor, bekendt med planerne om et erstatningsbyggeri, og at disse planer har (eller kan have) betydning for omfanget af istandsættelses- og vedligeholdelsesarbejder.

3.1.2 Kvisten

På 2. etage i vestfløjen ligger Kvisten der har i alt 8 beboere. 2 af beboerne bor i udslusningsboligerne, 2 i stueetagen og 4 i selve gruppen på 2. sal. Beboernes værelser på 2. sal er beliggende på hver sin side af et fælleslokale og er mellem 11,5 og 15 m². Værelserne har skråvægge og små vinduer samt indbyggede skabe. I den tidligere nævnte beskrivelse er det anført at værelserne må betegnes som mørke den meste del af året.

Beboerværelserne er også på grund af skråvæggene meget trange.

Værelsesgangene har ligeledes skråvægge. Den ene gang er meget smal, mens den anden til gengæld er så bred at den tillige har plads til spisebord og stole mv.

Kvistens 4 beboere på 2. sal deles om to små kombinerede toilet- og badeværelser der begge ligger på den smalle værelsesgang. De er i en bedre stand end Oasens toilet- og baderum. Det ene badeværelse fremstod relativt nyt, mens det andet ikke er tidssvarende. I dette rum var der desuden en dårlig lugt.

Som det også er nævnt i det materiale som jeg har modtaget, er der meget stor afstand fra det fjerneste værelse på den ene værelsesgang til badeværelset på den anden værelsesgang.

Mellem værelsesgangene findes som nævnt et fælleslokale. Der er tale om et åbent køkken med opholdsafdeling på i alt 47 m². Det blev oplyst at beboerne selv laver mad. Spiseafdeling findes som nævnt på den ene værelsesgang der er en lang gang i forlængelse af opholdsafdelingen. Ved indgangen til denne gang er der en lille hygge-krog.

Der findes tillige et lokale med teleslynge og en telefonboks som jeg dog ikke besøgtede.

3.1.3 Svalegangen

I hovedbygningens østfløj på første sal ligger Svalegangen. Også her er der 5 værelser – alle med eget toilet og bad – og fællesrum. Lokalerne er relativt nyistandsatte.

Under inspektionen blev det oplyst at der for tiden er 6 beboere – hvilket også fremgår af den oversigt over personale mv. som jeg har modtaget. Ifølge bygningstegningen over Svalegangen er der så vidt ses 5 værelser med bad og toilet og 2 yderligere værelser/lokaler.

Jeg anmoder om oplysning om hvor "den sjette" beboer har værelse, og om det afviger fra de øvrige værelser i størrelse og indretning. Jeg henviser i øvrigt til mit spørgsmål under pkt. 4.1. om kapaciteten på denne afdeling.

Jeg besøgtede et hjørneværelse der er knap 18 m², og som nævnt har eget bad og toilet. Toilet- og badeværelset har en god størrelse. Både værelset og toilet- og badeværelset er i en god stand.

Til denne afdeling hører tillige bl.a. et smalt køkken der er delvist åbent ind til en kombineret opholds- og spisestue.

3.1.4 Hulen

På etagen nedenunder (stueplan) ligger Hulen. Her bor syv ældre beboere. Værelserne er mellem 11 og knap 18 m². Jeg besøgte det mindste værelse der er meget lille og trangt. Værelset har indbyggede skabe, og møblementet omfatter bl.a. en hospitalsseng, et lille spisebord og en lænestol. De to største stuer på afdelingen har loftlift. Det blev oplyst at der fast er 2-3 kørestolsbrugere i denne afdeling.

Beboerne deles om to kombinerede toilet- og baderum der ligger i den ene ende og således langt væk fra nogle af værelserne. Disse rum er til dels indrettet handicapeget idet der er armstøtter ved toilet og bad. Det ene rum er lidt større end det andet (henholdsvis 5,6 og 4,9 m²), men begge rum er for små når der skal være hjælpere til stede til kørestolsbrugere. Arbejdstilsynet har (da også) udstedt et påbud på grund af dette forhold. Det blev oplyst at Visborggaard ventede på svar på boformens tilbagemelding til Arbejdstilsynet og indtil videre har dispensation til at fortsætte som hidtil.

Jeg anmodede under inspektionen om kopi af brevvekslingen med Arbejdstilsynet.

Jeg erindrer om fremsendelse heraf.

Til denne afdeling hører bl.a. et fællesrum på 36,5 m² der indeholder både køkken, et spisebord med stole og en opholdsafdeling, og som derfor forekommer relativt lille. Beboerne spiser dog ikke i dette lokale men ved borde på gangen. Fra lokalet er der udgang til en terrasse som det tillige er muligt at komme til eller fra udefra via en rampe lavet af tværgående brædder. Det blev oplyst at der en gang om ugen laves mad i eget køkken efter beboernes ønske.

Der er tillige en lang gang der som nævnt tillige fungerer som spisestue.

3.1.5 Fælleslokaler

På 1. sal ovenover kantinen er som tidligere nævnt et lokale – Riddersalen – der både benyttes af Oasens beboere og til fællesarrangementer for alle Visborggaards beboere. Det er et stort – og meget imponerende – lokale med fyldningspaneler, marmorkamin og prangende malerier i loftet der blev rensset i 2006. Salen er malet samme år og er i en god stand. Gulvet er egetræsparket i felter. Møblerne er en blanding af ny og gammel stil og er i god stand. Der findes tillige et billardbord og et klaver. Der er endvidere store gulvplanter. Belysningen er store frithængende loftslamper og væglamper. Der hænger et spejl på væggen over kaminen, men ellers er væggene uden udsmykning. To af væggene brydes af flere store vinduer.

I hovedbygningens stueetage ligger tillige et dagcenter der bl.a. indeholder et meget stort terapi-/aktivitetsrum og et træningskøkken.

Terapi-/aktivitetsrummet er på 101 m² og er møbleret med bl.a. flere borde og stole, et væghængt reolsystem med vitrine og et sofahjørne. Møblementet så meget nyt ud. Reolsystemet indeholder en tv-hylde hvorpå der står et tv. Belysningen kommer dels fra store frithængende loftslamper og spotlamper i begge sider der er monteret i wirer i loftet. Rummet gjorde et rigtigt godt indtryk.

Det samme gjaldt træningskøkkenet der er indrettet i det østlige tårn. Lokalet er 34 m² og er lyst og funktionelt. Køkkenelementerne er hvide, og gulvet er belagt med lyst linoleum. I køkkenet er der tillige en lille spiseplads. Der er desuden indrettet netcafé i køkkenet med pc'er langs den ene væg.

I den beskrivelse af de bygningsmæssige forhold som jeg har modtaget fra Visborggaard, er nævnt indeklimaproblemer i Riddersalen og dagcenteret/terapien. Det bemærkede jeg ikke under min rundgang disse steder.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der (fortsat) er indeklimaproblemer nævnte steder.

3.2 Møllehuset

Møllehuset er beliggende i en selvstændig bygning over for selve hovedbygningen. Møllehusets beboere har tidligere boet i hovedbygningens østfløj allereøverst, men er flyttet på grund af brandfare.

En del af bygningen er et gammelt vandværk der er overtaget og sat i stand i 2003. Denne bygning indeholder fællesfaciliteter – en gang, en fælles opholdsstue, et køkken og et stort gruppekontor. Der er lavt til loftet i denne bygning og klinkegulv. Lokalerne er mørke, men hyggelige. En ny tilbygning hertil indeholder 10 beboerværelser og en spise- og opholdsstue. Tilbygningen fremtræder lys og venlig og har et nyt og velholdt inventar. De to bygninger er forbundet med en gang der er møbleret med et par lænestole og et bord samt et klaver. Mellemgangen har til den ene side et glasparti der vender ud mod en terrasse.

8 af beboerværelserne er 12 m² og har eget toilet og bad, mens de sidste to værelser er på 10 m² og deles om et toilet og bad. Toilet og bad er handicapegnet. Jeg besøgte to af enkeltværelserne der er meget personligt indrettet. I værelsesafsnittet og i mellemgangen er gulvbelægningen linoleum.

Fra spisestuen og (som allerede nævnt) fra mellemgangen er der udgang til haven. Begge steder er der en terrasse med nye træhavemøbler. Der er tillige bl.a. et drivhus der benyttes som rygepavillon til personalet, og en kuglegrill.

3.3 Hjemly

Hjemly er en tidligere tjenestebolig, ikke ret langt fra hovedbygningen, der i 1992 blev indrettet med 5 beboerværelser, kontor, vagtstue, køkken og opholdsstue hvorfra der er udgang til en have.

Alle værelserne der er mellem 12 og 22 m², har eget toilet og bad. To af værelserne er beliggende i stueetagen og de øvrige på 1. sal. Jeg besøgte et større

værelse på 1. sal der har trægulv og er meget personligt indrettet. Værelserne er i en god stand.

De øvrige lokaler fremtrådte også i en god stand

3.4 Udendørsarealer

Som allerede nævnt er der i hovedbygningen udgang bl.a. til en terrasse fra Hulens køkken/opholdsstue, og der er desuden særskilte terrasser og haver til Møllehuset og Hjemly. På terrasserne er der havemøbler, parasoller og grill.

En bro leder som også tidligere nævnt over til en stor renæssancepark der er fredet.

3.5 Sammenfatning

Visborggaard har deltaget i de landsdækkende undersøgelser af psykiatrien der blev iværksat i sin tid af Amtsrådsforeningen (nu Danske Regioner). Det fremgår af rapporten om undersøgelsen i de socialpsykiatriske boformer i Nordjyllands Amt 2006 at 83 % af beboerne enten i høj grad eller i nogen grad er tilfredse med de fysiske rammer i boformen. Besvarelsen af dette spørgsmål bygger på svar fra i alt 30 personer.

Bortset fra visse toilet- og badefaciliteter fremtræder Visborggaard generelt velholdt, og møblementet i fælleslokalerne er generelt set også i god stand. De fleste fælleslokaler er store, nogle af dem endda meget store, og er godt indrettede med møblement der matcher lokalerne, herunder en god balance mellem nyt og gammeldags møblement.

Mange af beboernes værelser er små og flere er uden eget bad og toilet. Flere toilet- og badeværelser er også små og utidssvarende og nogle i dårlig stand. Flere gange ved værelserne er også trange. Beboerværelserne er individuelt

indrettede med beboernes egne medbragte møbler mv., dog er sengen ikke i alle tilfælde deres egen. Nogle værelser virkede meget trange, og det blev på forespørgsel oplyst at der kun er lidt depotplads (i kælderen).

Størrelsen af beboernes værelser og toilet- og badeforhold står således flere steder i kontrast til de store – nogle steder meget store – fælleslokaler, men da bygningen er fredet, er mulighederne for at gøre noget ved dette problem som tidligere nævnt begrænset.

Svalegangen er som nævnt istandsat for nogle år siden hvor der blev etableret toilet og bad til værelserne. Bygningsmæssigt svarer Hulen i udgangspunktet til Svalegangen, og det synes derfor umiddelbart at være muligt også at ombygge Hulen således at beboerne får eget toilet og bad. Da flere af Hulens beboere har behov for hjælp til personlig hygiejne, er det nødvendigt at toilet- og baderum er store nok til at der også kan være hjælpere til stede.

Jeg anmoder regionen om at oplyse om det er korrekt antaget at Hulen vil kunne ombygges efter samme koncept som Svalegangen, og i givet fald om det har været overvejet eller vil blive overvejet at modernisere Hulen efter samme koncept som Svalegangen. Jeg henviser i den forbindelse også til de ovenfor nævnte problemer med hensyn til størrelsen af toiletterne som Arbejdstilsynet har påpeget.

Jeg anmoder endvidere om oplysning om hvilke muligheder der er for forbedring af forholdene for Oasens og Kvistens beboere i henseende til beboernes værelser og toilet- og badeforhold.

Jeg er som tidligere nævnt bekendt med planerne om et erstatningsbyggeri, og at disse planer har (eller kan have) betydning for omfanget af istandsættelses- og vedligeholdelsesarbejder.

Det er som det fremgår på grund af fredningen ikke muligt at gøre bygningen mere tilgængelig for handicappede, men som jeg nævnte under inspektionen går jeg ud fra at det systematisk overvejes hvordan eventuelle gener kan afhjælpes inden for de givne rammer.

De fysiske rammer giver mig ikke i øvrigt anledning til bemærkninger. Rengøringsstandarden i fælleslokalerne var god, og jeg har heller ingen bemærkninger til rengøringsstandarden på de værelser som jeg besøgte.

4. Beboerne

4.1 Funktionsniveau mv.

Målgruppen for Visborggaard er voksne sindslidende der primært kommer fra et psykiatrisk sygehus, og ikke kan få et kommunalt tilbud der opfylder deres behov for psykiatrisk støtte, pleje og omsorg. Under inspektionen blev det oplyst at de fleste af beboerne er skizofrene.

Beboerne på Visborggaard er som tidligere nævnt inddelt i 6 grupper hvor en gruppe er specielt til ældre (Hulen) og en anden specielt til udadreagerende (Svalegangen).

Svalegangen er nævnt særskilt i oversigten over de enkelte tilbud i rammeaftalerne for 2007 og 2008.

Jeg anmoder om oplysning om baggrunden herfor.

Svalegangen har 5 (på inspektionstidspunktet som tidligere nævnt 6) beboere der alle er mænd fra midt i 30'erne til op i 60'erne med svære sindslidelser og – som nævnt – udadreagerende adfærd. Personalegruppen består hovedsageligt af mænd (ifølge den personaleoversigt som jeg har modtaget, drejer det sig om 9 ud af 10 af de ansatte der er tilknyttet denne gruppe). Der lægges vægt på at

den enkelte får et godt hverdagsliv med passende – og ikke for store – udfordringer, og de fleste aktiviteter der tilrettelægges individuelt, foregår derfor også i Svalegangen. De fleste måltider spises i kantinen.

Som nævnt var der på inspektionstidspunktet 6 beboere på Svalegangen. Af amtets tilsynsrapport fremgår det at der på Svalegangen i årene 2004-2006 har været en belægning på 100 % (og 94-95 % på de andre afdelinger).

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt det på denne baggrund har været overvejet at øge kapaciteten til 6 beboere på denne afdeling.

Oasen har 11 beboere i alderen fra midt i 20'erne til op i 60'erne. Beboerne har overvejende behov for rehabilitering med almindelig dagligdags træning (ADL) og støtte til sociale kontakter. Ugens program er præget af faste rutiner og strukturerede tilbud. Beboerne har i hverdagen mulighed for at deltage i aktiviteter såvel i som udenfor Visborggaard og har en ugentlig bytur til Hadsund. De spiser dagligt i kantinen, men kan også benytte gruppens køkken.

Hulen har 7 beboere der som nævnt alle er ældre (fra sidst i 50'erne og op efter). En del af beboerne har behov for hjælp til den personlige pleje. Aktiviteter tilrettelægges individuelt og foregår enten i Hulen eller i Terapien eller eksternt. En gang om ugen laver beboerne sammen med personalet mad i eget køkken, og ellers indtages måltiderne i kantinen.

Kvisten har 8 beboere der er yngre sindslidende (mellem ca. 35-40 år). Nogle af dem har misbrugsproblemer som der arbejdes individuelt med for helt at undgå misbruget. Beboerne deltager i aktiviteter såvel i som udenfor Visborggaard, herunder i tilberedning af mad som indtages i gruppen.

Møllehuset har 10 beboere fra midt i 30'erne og op efter. Nogle har brug for pleje og omsorg, mens andre har brug for et mere struktureret og målrettet be-

handlingstilbud – med henblik på udflytning til anden foranstaltning eller bo-fællesskab. Mange af beboerne deltager i Visborggaards fællesaktiviteter. De spiser til dagligt i kantinen i hovedbygningen.

Hjemly har 5 beboere i alderen fra midt i 40'erne og opefter. Beboerne har alle brug for en forudsigelig og rummelig hverdag med træning i såvel sociale som praktiske færdigheder, fx fælles madlavning som finder sted en gang om ugen. Beboerne spiser i øvrigt de fleste måltider i gruppen. Alle beboere modtager undervisning enten i huset eller på Specialskolen.

Opholdstiden for beboerne på Visborggaard varierer meget. De fleste beboere bor der i en årrække, fx 5-8 år, hvorefter de normalt flytter til en anden lignende boform. Nogle ganske få flytter til en anden boform med flere foranstaltninger, men der er også nogle få der flytter i egen bolig. Hulens 7 ældre beboere forventes at blive boende på Visborggaard resten af deres liv.

Beboerne får individuelt tilrettelagte tilbud hvor omsorg og social træning er i højsædet. Den enkelte beboers ophold på Visborggaard tilrettelægges ud fra den individuelle handleplan der udarbejdes mellem beboer, kontaktperson og hjemkommune samt eventuelt pårørende. I handleplanen der revideres løbende og mindst en gang om året, fastlægges mål, struktur og døgnrytme ud fra den enkelte beboers ønsker og behov. Aftalerne i handleplanen er styrende for hvilke aktiviteter den enkelte beboer deltager i, og hvilken støtte der ydes fra personalet side. Via handleplanerne og handleplansmøder vurderes det ligeledes løbende om beboerne tilhører målgruppen for boformen.

Det blev under inspektionen oplyst at man ca. 4 år tidligere gik i gang med at forbedre handleplanerne, og at man ved udarbejdelsen af handleplanerne anvender CAN-metoden. Denne metode anvender et behovsvurderingsskema der kan bruges som redskab til at skabe et samlet overblik over hvordan den enkelte mestrer sit hverdagsliv, og hvilke behov den enkelte har brug for støtte til. Af Nordjyllands Amts tilsynsrapport for 2006 fremgår det at Visborggaard

tillige har implementeret "Easy Handle" og indgår i handleplansprojektet "Human" (Handleplansarbejde – udvikling af metoder og arbejdsprocesser i netværk mellem beboere, medarbejdere, pårørende og eksterne samarbejdspartner). En beskrivelse af dette projekt findes på www.psykiatri.rn.dk.

Tilsynet vurderede i øvrigt at handleplanerne generelt er fyldestgørende og af god kvalitet. Tilsynet har opfordret til fortsat videreudvikling og fokus på området.

Den socialfaglige behandlingsmetode og Visborggaards værdigrundlag er i øvrigt beskrevet i de oplysninger der findes om institutionen på Tilbudsportalen og i servicedeklarationen for Visborggaard på hjemmesiden. Heraf fremgår det bl.a. at Visborggaard anvender forskellige arbejdsmetoder, primært kognitiv miljøterapi og jeg-styrkende aktiviteter. Uddannelse og kompetenceudvikling vægtes meget højt, og Visborggaard har arbejdet meget konkret med psykiatriens værdigrundlag (tillid og respekt mv.). Under inspektionen blev det oplyst at man hele tiden tager situationen op til overvejelse, og at nye værdier (fx prisbevidsthed) er kommet til, men endnu ikke er implementeret.

Der er som nævnt udarbejdet en servicedeklaration for Visborggaard som findes på regionens hjemmeside. Servicedeklarationen er sidst opdateret den 9. februar 2005. I brevet af 16. januar 2008 har regionen oplyst at regionen er i gang med at opdatere hjemmesiden vedrørende Visborggaard og indberette oplysninger til Tilbudsportalen.

Der foretages løbende lokale og landsdækkende tilfredshedsundersøgelser, og resultatet heraf offentliggøres (nu) på regionernes hjemmesider. For så vidt angår undersøgelse af de socialpsykiatriske boformer under det dagældende Nordjyllands Amt foreligger der som nævnt i punkt 3.5 en rapport fra december 2006. Det blev under inspektionen oplyst at der for nylig havde været en ny tilfredshedsundersøgelse hvor udenforstående i spørgeskemaer havde stillet

såvel beboere som personale en række spørgsmål som skulle sikre at man kom hele vejen rundt, og at undersøgelsen har vist at der er sket forbedringer.

Jeg går ud fra at det oplyste under inspektionen sigter til denne undersøgelse fra december 2006, men beder om oplysning om hvorvidt det er korrekt forstået.

Af nævnte rapport fra december 2006 fremgår det at 62 % af beboerne på Visborggaard samlet set havde et enestående eller godt indtryk af opholdet i boformen. Landsgennemsnittet var 64 % og gennemsnittet for Nordjyllands Amt var 61 %.

67 % af de pårørende havde et enestående eller godt indtryk af kontakten med Visborggaard. Landsgennemsnittet var 60 % og gennemsnittet for Nordjyllands Amt var 62 %.

4.2 Medicin, læge mv.

Beboernes medicin opbevares centralt i et medicinskab. Beboerne betaler selv for deres medicin, men mange får kronikertilskud. De skal selv betale et vist beløb (ca. 3.200 kr. om året) før de kan få et sådant tilskud.

Nogle af beboerne administrerer selv deres medicin, og ifølge amtets tilsynsrapport arbejdes der på at indføre selvadministration for den enkelte bruger.

Jeg anmoder om underretning om hvad der videre er sket vedrørende dette spørgsmål.

Det fremgår tillige af tilsynsrapporten at der foreligger retningslinjer for medicinadministrationen.

Jeg anmoder om kopi heraf.

Jeg går i øvrigt ud fra at der er en fortegnelse over hvilken medicin den enkelte beboer skal have – så der i tilfælde af sygdom hos den som normalt administrerer medicinen for beboere der (endnu) ikke selv er i stand til det, ikke er tvivl om hvilken medicin beboeren skal have, hvor meget og hvornår.

Det blev oplyst at Visborggaard afleverer restmedicin til pårørende hvis en beboer dør, og ellers til apoteket til destruktion når udløbsdatoen er overskredet, eller hvis den pågældende medicin ikke længere skal benyttes. Visborggaard får ikke en kvittering for den tilbageleverede medicin.

Jeg anførte under inspektionen at Visborggaard efter min opfattelse – for at undgå eventuel tvivl om hvad der sker med restmedicin og heraf følgende uberegtede mistanker – bør sikre sig en kvittering fra apoteket. En mulig løsning kan være at Visborggaard selv skriver op hvad der bliver afleveret, og anmoder om apotekets kvittering herfor, for eksempel i form af et stempel.

Jeg anbefalede Visborggaard at overveje at indføre en sådan form for kontrol med restmedicinen så der ikke kan ske misbrug og omsætning af medicin. Jeg beder om oplysning om hvad min anbefaling har givet anledning til.

Det blev oplyst at beboerne for så vidt angår somatiske lidelser tilses af deres egen praktiserende læge.

En overlæge med speciale i psykiatri er tilknyttet Visborggaard som psykiatrisk konsulent. Det blev oplyst at konsulenten tidligere har været knyttet til retspsykiatrien og derfor er god til beboere med behandlingsdomme som Visborggaard har en del af. Det blev endvidere oplyst at konsulenten kan få beboerne op på et højere funktionsniveau.

Visborggaard samarbejder også med lægerne i de psykiatriske afsnit.

Den psykiatriske konsulent ordinerer beboernes medicin (psykofarmaka) og bruges også i forbindelse med boformens overvejelser om hvorvidt en beboer skal på sygehuset for at blive udredt. Nogle patienter kommer efter aftale med den psykiatriske konsulent til sygehuset for at få vurderet om medicineringen skal ændres.

Konsulentens arbejde med beboerne er normeret til 2 timer om måneden som fordeles med 2 x 1 time om måneden. Selv om det ikke er meget tid, mener Visborggaard at det er tilstrækkeligt. Det blev i den forbindelse oplyst at der tidligere har været hyppigere besøg, men at der er skåret ned på grund af besparelser.

Det blev oplyst at Visborggaard har overvejet i stedet at bruge læger fra distriktpsychiatrien, men ikke mener at lægerne derfra har den tilstrækkelige ekspertise til de beboere som Visborggaard har.

Det fremgår af sundhedsaftalerne mellem Region Nordjylland og regionens kommuner at Region Nordjylland, Psykiatrien, også fremover har ansvaret for at levere psykiatrisk udredning og behandling til beboerne på de tidligere amtslige boformer og institutioner som nu er overdraget til kommuner og region.

I den ene af de to handleplaner som jeg har modtaget, er angivet en anden psykiatrisk konsulent end den konsulent som er fast tilknyttet Visborggaard.

Jeg anmoder om oplysning om baggrunden herfor.

Jeg går ud fra at det er personalet der tilser om den enkelte beboer har det godt. Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt personalet kan kontakte den psykiatriske konsulent telefonisk hvis en beboer opfører sig eller har det anderle-

des end sædvanligt, eller om personalet i denne situation kontakter beboerens egen læge.

For at sikre en optimal lægelig behandling og deraf følgende trivsel for den enkelte, herunder for at undgå fejlmedicinering eller i værste fald at nogen "glemmes", er det en sikkerhed med psykiatriske tilsynsbesøg der ikke alene – eller i vidt omfang – er afhængigt af personalets iagttagelser. Jeg har noteret mig at der er en fast aftale om psykiatrisk tilsyn 2 timer om måneden, og at det efter ledelsens opfattelse er tilstrækkeligt. Jeg har ikke forudsætninger for at vurdere behovet for psykiatriske tilsyn nærmere, men som jeg tilkendegav under inspektionen, forekommer 2 timers psykiatrisk tilsyn om måneden til 46 patienter der alle har psykiske lidelser, mig umiddelbart at være meget lidt.

Selv om ledelsen har givet udtryk for at behovet for tilsyn kan dækkes med 2 timer om måneden, beder jeg derfor om regionens bemærkninger til omfanget af det psykiatriske tilsyn. Jeg beder i den forbindelse regionen om at oplyse om omfanget af tilsyn på regionens øvrige socialpsykiatriske boformer.

4.3 Arbejde og fritid mv.

Alle Visborggaards beboere modtager førtidspension, og der er derfor ingen egentlig dagbeskæftigelse, men der er fokus på området efter handleplanerne. De beboere der har lyst til det, kan gøre brug af undervisningstilbud fra specialskoler, og på tidspunktet for amtets besøg deltog 10-12 beboere i undervisningsaktiviteter, fx i it-undervisningen "Bryd isolationen". Der er løbende møder med Specialskolen for Voksne hvor undervisningstilbud drøftes og justeres, og ifølge tilsynsrapporten fungerer det godt. Visborggaard har også egen undervisning i psykoedukation.

Det fremgår tillige af tilsynsrapporten at (fritids)aktiviteter tilrettelægges individuelt i forhold til den enkelte beboers egne ønsker, behov og funktionsniveau, jf. også punkt 4.1. Som nævnt under den bygningsmæssige gennemgang

er der mulighed for forskellige aktiviteter i terapirummet og træningskøkkenet. I terapirummet er der bl.a. mulighed for at lave forskelligt håndarbejde, herunder juleting og måtter, at lave kort samt benytte pc. I sommerperioden er der hver onsdag udendørs café (i Komtessens café der er et lille havehus i parken som også har åbent for offentligheden). I Riddersalen er der mulighed for billard, og der foregår også forskellige arrangementer fælles for beboerne. Der arrangeres også temadage og filmforevisninger mv. Der har været temadage om sund levevis, rygestop og (vild med) dans. Under inspektionen blev det oplyst at Visborggaard har haft en kunstner til at undervise interesserede beboerne i maling. Af bladet "Indblik" (fra juni 2007) fremgår det tillige at der bl.a. har været en irsk aften med irsk mad og folkemusik, fastelavnsfest hvortil mange selv havde lavet kostumer, og hvor der havde været professionelle sminkører, og bankospil.

Endvidere foregår der forskellige sportsaktiviteter uden for huset, fx gåture, stavgang, svømning, cykelture, badminton, styrketræning, fisketure, fodbold og petanque mv. En gang om ugen arrangeres der en tur til Hadsund, og hver måned er der fælles motionstur for alle beboere og personale. Visborggaard har to biler til rådighed til ture ud af huset.

Beboerne og kontaktpersonerne laver i hver gruppe sammen ugeskemaer over ugens aktiviteter for beboerne. I "Indblik" er aktivitetskalenderen for juni 2007 optrykt.

Af amtets tilsynsrapport fremgår det at der er mange beboere der deltager i fritidsaktiviteter (men at ingen får økonomisk tilskud hertil).

En af Visborggaards beboere har skrevet en artikel i Hadsund Folkeblad for uge 45/2007 om besparelser på Visborggaard. Ifølge artiklen skal terapien lukkes den 1. december 2007.

Jeg anmoder om nærmere oplysning om dette forhold.

Under min samtale med beboerrepræsentanterne blev det oplyst at der er otte tv-kanaler, men at der kommer flere. Dette fremgår også af "Indblik" hvor det er anført at der var truffet beslutning om at købe tre nye (nærmere angivne) programmer for ½ år ad gangen.

Det blev endvidere oplyst at alle de beboere der ønsker det, kan komme på ferie, men at det ikke er alle beboere der har råd til det eller ønsker det. Ferie tilrettelægges individuelt i de enkelte grupper og kan foregå enten alene eller i grupper med personaleledsagelse. Beboerne betaler for egne udgifter og personaleudgifterne bortset fra løn til personalet. Der er retningslinjer for udregningen heraf der er udarbejdet i sin tid af Nordjyllands Amt, og der laves regnskab.

Det er ikke tilladt beboerne at holde husdyr, bortset fra fugle og fisk.

De fleste af beboerne (5 af de 6 grupper) får som tidligere nævnt de fleste af deres måltider fra Visborggaards eget køkken (kantinedrift), mens den sidste gruppe (Kvisten) selv laver mad og således har en selvstyrende kostkasse. Der udgives en månedlig plan som er optrykt i "Indblik", og beboerne har en kasse til ros, kritik og ønsker. De beboere der får mad fra kantinen, er med til at udarbejde madplanen, og de spiser enten i kantinen eller tager maden med til egen spisestue. Kvistens beboere deltager både i udfærdigelsen af menuplan, indkøb, tilberedning af maden og i udfærdigelsen af regnskab mv.

Der er ikke udarbejdet en egentlig kostpolitik for Visborggaard, men Visborggaard følger den politik som Nordjyllands Amt i sin tid har udarbejdet. Der er fokus på sund levevis og en arbejdsgruppe på Visborggaard har udfærdiget en pjece "Sund levevis" som vejleder både beboere og personale. Det fremgår heraf at personalet i køkkenet er meget opmærksomme på at anvende så gode og magre råvarer som muligt. Foruden en økonoma er der ansat ernæringsassistenter og en enkelt husassistent i køkkenet.

Under mit møde med beboerrepræsentanterne gav de udtryk for at maden er god.

I forbindelse med inspektionen spiste jeg og mine medarbejdere et måltid svarende til det som beboerne kunne få i kantinen den pågældende dag. Denne mad var god.

Jeg beder om at få oplyst hvorvidt personalet også har mulighed for at købe mad fra kantinen.

4.4 Beboernes økonomiske forhold

Beboerne på Visborggaard bevarer deres indtægtsgrundlag under opholdet på Visborggaard og skal betale for de ydelser som de får under opholdet. Nogle af disse ydelser er obligatoriske, mens andre er valgfrie således at betalingen følger forbruget.

På tidspunktet for inspektionen modtog alle beboerne pension (højeste eller mellemste førtidspension eller folkepension).

Beboernes økonomiske forhold varierer afhængigt af hvilken pension de modtager, og om de modtager førtidspension efter den nye pensionslov (der trådte i kraft den 1. januar 2003) eller den gamle pensionslov.

Beboerne betaler (som nævnt) for opholdet på Visborggaard, jf. servicelovens § 163, stk. 2. Efter servicelovens § 163, stk. 2, fastsættes betalingen for beboere i botilbud efter lovens § 108, med udgangspunkt i bygningens omkostninger. Socialministeriet (nu Velfærdsministeriet) har i en bekendtgørelse nr. 1387 af 12. december 2006 fastsat nærmere regler om betaling for botilbud mv. efter servicelovens kapitel 20 og om flytteret i forbindelse med botilbud efter § 108. Bestemmelserne er uddybet i Socialministeriets vejledning nr. 95 af 5. december 2006 om botilbud mv. til voksne (vejledning 4 til serviceloven), kapitel 15.

Det er kommunen der fastsætter betalingen for opholdet, og det sker på grundlag af boligens omkostninger og beboerens indtægt, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 1, og vejledningens pkt. 183. Beboeren skal dog ikke betale mere end boligens omkostninger, jf. bestemmelsernes 2. pkt. Den nærmere beregning af boligens omkostninger og indtægtsgrundlaget er angivet i bekendtgørelsens §§ 6 og 7 og vejledningens pkt. 184 ff. Af bekendtgørelsens § 7, stk. 11, fremgår det at kommunen i ganske særlige tilfælde kan beslutte at nedsætte betalingen af hensyn til beboerens økonomiske forhold.

Af regionens hjemmeside fremgår det at der – som en del af rammeaftalen – er udarbejdet (særskilte) fælles retningslinjer for takstberegning og betalingsmodeller for de regionalt og kommunalt drevne sociale tilbud der er omfattet af rammeaftalerne.

Beboernes betaling for opholdet omfatter husleje, varme, el og kost. De beboere der er tilkendt højeste og mellemste førtidspension, betaler desuden serviceafgift, dvs. betaling for den særlige service mv. der følger af opholdet. jf. servicelovens § 162, stk. 1. Det gælder dog ikke de beboere der er tilkendt førtidspension efter den nye lov (efter 1. januar 2003), jf. § 162, stk. 3. Størrelsen af serviceafgiften fremgår af lovens § 162, stk. 1, og reguleres en gang årligt med satsreguleringsprocenten.

For personer der på grund af nedsat funktionsevne har nødvendige udgifter i forbindelse med individuelle aktiviteter der ikke dækkes af opholdet i boformen, nedsættes eller bortfalder servicebetalingen efter § 162, stk. 1, jf. § 162, stk. 2.

Der skal fastsættes en maksimal boligbetaling hvor hvert enkelt botilbud der herefter fordeles på de enkelte boliger, som udgangspunkt efter en arealmæssig fordeling. For at finde frem til den maksimale boligberegning skal driftsudgifterne og 10 % af ejendomsvurderingen fordeles på henholdsvis et boligareal og et serviceareal, jf. vejledningens pkt. 186 hvori der også er en vejledende liste

over hvad der hører til henholdsvis bolig- og servicearealet. Boligdelen omfatter beboerens egen bolig og fælles opholdsarealer. De fællesarealer der tilhører boligdelen, fordeles ligeligt på de enkelte beboere.

Udgangspunktet for fordelingen af boligbetalingen på de enkelte boliger er boligens bruttoareal, idet dog særlige hensyn kan begrunde afvigelser herfra. Er boligerne væsentligt forskellige i henseende til beliggenhed, udsigt, indretning mv., må der tages hensyn hertil.

El og varme medtages ikke i opgørelsen over ejendommens driftsudgifter, men betales særskilt, jf. vejledningens pkt. 189.

I Visborggaards servicedeclaration og i bladet "Indblik" fra juni 2007 er der oversigter over de ydelser, herunder serviceydelser, beboerne skal betale hver måned. Huslejen er som nævnt individuel alt efter det konkrete værelses størrelse. El og varme udgjorde pr. januar 2007 henholdsvis 70,47 kr. og 147,70 kr. pr. m² om året.

For så vidt angår kost betaler de beboere der får mad fra fælleskøkkenet, for de måltider som de køber i kantinen, mens Kvistens beboere der selv laver mad, betaler et fast beløb der pr. januar 2007 udgjorde 1.898 kr. pr. måned.

Serviceydelserne omfatter obligatoriske beløb til hygiejneartikler, rengøringsartikler, tv-programmer/licens og privat løsøre-/ansvarsforsikring.

Det fremgår af de tidligere nævnte fælles retningslinjer om takstberegning at et botilbud kan levere individuelle valgfrie ydelser til beboerne som de skal betale for direkte til botilbudet, fx vask og/eller rengøring. Det fremgår at betaling for disse ydelser ikke skal indgå i taksten.

Ifølge servicedeklarationen udgjorde betaling til rengøring og vask pr. januar 2007 0,76 kr. pr. m² om måneden og betaling for hjælp til rengøring af værelset 5,30 kr. pr. m² om måneden.

Privat løsøre-/ansvarsforsikring, der er valgfri, udgjorde pr. januar 2007 16,50 kr. om måneden.

Endvidere betaler beboerne for transport ved kørsel i boformens biler med chauffør efter gældende takster.

Det fremgår videre af ovennævnte vejledning at udgangspunktet for reglerne er at beboerne er berettiget til pension (pkt. 194). Det er desuden forudsat at beboerne af deres pension kan afholde udgifterne til det botilbud der modtages, og have et rimeligt beløb til rådighed efter betalingen. I ganske særlige tilfælde hvor den pågældende ikke vil få et rimeligt beløb til rådighed efter betaling for botilbuddet, skal der tages højde herfor ved fastsættelsen af den pågældendes betaling, jf. også ovenfor (bekendtgørelsens § 7, stk. 11). Under inspektionen blev det oplyst at der er krav om at beboerne skal have mindst ca. 2.000 kr. til rådighed om måneden.

Jeg går ud fra at det nævnte rådighedsbeløb er beregnet til fx tøj, medicin, indbetaling til kapitalpension, frisør, tandlæge, aftenskole eller lign., møbler og forlystelser, herunder ferie.

Som det fremgår ovenfor varierer beboernes udgifter til betaling for opholdet efter boligens (værelsets) størrelse og beboerens indkomst. Huslejen omfatter tillige en forholdsmæssig andel af fællesarealerne der – i kontrast til beboerværelserne – er meget store, og beboerne betaler derfor en høj husleje selv om mange af beboerværelserne er små og uden eget bad og toilet (hvad jeg også modtog klager over fra beboere under inspektionen). En af beboerne fremsatte

desuden ønske om at få refunderet betaling for el og varme når der var opkrævet for mere end der var forbrugt.

Det blev under inspektionen oplyst at den højeste førtidspension udgør ca. 11.000 kr. om måneden efter skat, at beboernes betaling for kost er individuelt der (for de flestes vedkommende) er tale om kantinedrift, men at fuld kost udgør ca. 2.000 kr. om måneden, og at servicebetalingen udgør ca. 1.500 kr. om måneden. Det blev endvidere oplyst at beboere der modtager højeste førtidspension, kan have 3-4.000 kr. i lommepege om måneden, og at særligt beboere der modtager kontanthjælp, er økonomisk vanskeligt stillet, men som det fremgår ovenfor havde Visborggaard på inspektionstidspunktet ingen beboere på kontanthjælp.

Jeg anmoder om nærmere oplysninger vedrørende de økonomiske forhold for boformens beboere, fx ved angivelse af eksempler inden for de forskellige indkomstgrundlag som beboerne har. Jeg beder herunder om nærmere oplysninger om hvad beboernes andel af betalingen til fællesarealer udgør, og mere præcise oplysninger om de øvrige udgifter som de pågældende beboere har (til såvel obligatoriske som valgfrie ydelser), og således hvor stort et beløb beboerne (især de dårligst stillede beboere) har til rådighed efter at have betalt udgifter til Visborggaard. Jeg beder om at det tillige af svaret kommer til at fremgå hvordan alle beboernes indkomstgrundlag er fordelt, og hvor mange der modtager ydelser udover pensionen.

Jeg anmoder desuden om oplysning om hvor mange beboere der har fået reduceret deres betaling under hensyn til deres økonomiske forhold, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 11, og om der er beboere for hvem servicebetalingen er nedsat eller bortfaldet efter lovens § 162, stk. 2. Jeg er som det fremgår ovenfor, opmærksom på at det er de enkelte kommuner der fastsætter betalingen for de beboere som de har visiteret til boformen.

Endvidere anmoder jeg om oplysning om hvorvidt der sker regulering af betalingen for el- og varme således at beboerne ikke betaler for mere end forbrugt.

Det fremgår af amtets tilsynsrapport at der foreligger en instruks og arbejdsbeskrivelse bl.a. vedrørende kantinedriften, og at salget styres i Oscar kantinesystem som er en pengeløs kasse.

Jeg anmoder om en kopi af den nævnte instruks og arbejdsbeskrivelse og om nærmere oplysninger om Oscar kantinesystem.

Ifølge tilsynsrapporten udarbejdes der ikke råvareregnskab for maden fra centralkøkkenet da det er kantinedrift. For så vidt angår den selvstyrende kasse udarbejdes der et særskilt regnskab der er uafhængigt af Visborggaards drift og kontrolleres ved uanmeldte kasseeftersyn. Hvis der er overskud, benyttes det til fællesarrangementer.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt det sigter til arrangementer for alle Visborggaards beboere eller fællesarrangementer for beboerne i Kvisten.

Det blev under inspektionen oplyst at de fleste af beboerne selv administrerer deres økonomi. En enkelt beboer er dog økonomisk umyndiggjort.

Af amtets tilsynsrapport fremgår det at alle økonomiske transaktioner vedrørende beboerne, herunder individuelle aftaler og administration for de beboere der ikke selv er i stand til det, håndteres i Acta-pension. Aftalesættet underskrives af beboer (evt. værge) og boformen. Ved nye/ændrede aftaler bliver aftalesættet tilrettet og underskrevet på ny. Kontrol af de indberettede data foretages en gang om året af Visborggaards servicekonsulent på økonomikontoret.

4.5 Hjælpemidler

Som det fremgår af den bygningsmæssige gennemgang har Visborggaard enkelte beboere der benytter kørestol, men de bygningsmæssige forhold er generelt set ikke egnede til kørestolsbrugere. Det gælder især hovedbygningen hvor det tillige er vanskeligt at foretage bygningsmæssige ændringer til forbedring af forholdene fordi bygningen er fredet i klasse A.

I det omfang der er behov for hjælpemidler, får Visborggaard nye hjælpemidler fra beboerens kommune. Det blev oplyst at kommunerne yder en god assistance, og at Visborggaard selv har en medarbejder der kan yde teknisk assistance.

4.6 Rygepolitik

I august 2005 indførte Visborggaard rygeforbud i kantine, gangarealer og i Riddersalen, og siden 1. september 2006 har det ikke været tilladt at ryge på øvrige fællesarealer på Visborggaard hvilket nogle beboere er utilfredse med. Det kom også frem ved min samtale med beboerrepræsentanterne og en af beboerne. Her blev det bl.a. nævnt at samværet ødelægges når beboerne skal gå ind på deres værelser for at ryge. Under min samtale med ledelsen blev det oplyst at nogle beboere også har klaget over forbuddet mod rygning på fællesarealer med henvisning til at deres værelser ligger langt fra fællesarealer, og at de betaler til fællesarealerne.

Nogle beboere har på deres værelser fået opsat udsugning for at minimere røggener.

Personalet har tidligere haft et rygerum, men har det ikke længere, og medarbejderne skal derfor uden for hvis de skal ryge.

Der har ikke været en egentlig rygepolitik på Visborggaard før vedtagelsen af den nye rygelov (lov nr. 512 af 6. juni 2007 om røgfri miljøer) der trådte i kraft den 15. august 2007. Efter denne lov er det ikke tilladt at ryge indendørs på

arbejdspladser, jf. lovens §§ 4 og 6, stk. 1. I botilbud mv. kan den enkelte beboer beslutte om der må ryges i det værelse eller den bolig der tjener som den pågældendes private hjem, jf. lovens § 11, stk. 1. Ifølge § 5 skal den enkelte arbejdsgiver udarbejde en skriftlig rygepolitik (i relation til medarbejderne).

På Region Nordjyllands hjemmeside findes forskellige personalepolitikker der er fælles for alle regionens arbejdspladser. Blandt disse er en røgpolitik der er aftalt i Hovedudvalget den 27. juni 2007. Det fremgår heraf at regionens sektorer kan tilføje retningslinjer som skal være skriftlige. Sådanne retningslinjer ses ikke udfærdiget.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der er planer om at udarbejde sådanne retningslinjer.

4.7 Alkohol og euforiserende stoffer

Det blev oplyst at det i (bl.a.) Møllehuset og Oasen ikke er tilladt at drikke alkohol på fællesarealer, bortset fra ved særlige lejligheder. For så vidt angår Oasen blev det yderligere nævnt at det er tilladt at drikke alkohol på værelset medmindre beboeren ændrer adfærd i negativ retning eller får misbrug. Øl kan købes i kantinen.

I amtets tilsynsrapport er der henvist til servicedeklarationen for Visborggaard og pjecen om sund levevis, og det er nævnt at det drøftes med beboerne. Det fremgår endvidere at amtet ikke havde bemærkninger vedrørende dette forhold.

I den nævnte pjece er det anført at Visborggaard ønsker at indtagelse af fx alkohol skal være på et lege hvor det ikke skader den enkeltes fysiske og psykiske tilstand. I servicedeklarationen er det anført at alkohol kun må nydes i begrænsede mængder i sociale sammenhænge, og at brug af stoffer er forbudt.

Jeg forstår det anførte sådan at det i almindelighed er tilladt beboerne at drikke alkohol på deres egne værelser (i deres hjem), og at det kun er tilladt at drikke alkohol i fælleslokaler ved særlige lejligheder (i forbindelse med sociale arrangementer), og da kun i begrænsede mængder. Jeg forstår endvidere at personalet er opmærksomt på eventuelt misbrug af alkohol hos beboerne.

Jeg anmoder om at få oplyst om det er korrekt forstået og skal forstås sådan at Visborggaard har en fælles alkoholpolitik for alle grupperne på Visborggaard.

Af amtets tilsynsrapport fremgår det at visitation af beboere med aktivt misbrug er styrket med et tættere samarbejde med eksempelvis Retspsykiatrisk Afdeling i indslusningsfasen. Det er videre nævnt at det er meget vigtigt at en eventuel kommende beboer er motiveret for tilbuddet. Som det fremgår af pkt. 4.1, har nogle af Kvistens beboere misbrugsproblemer som der arbejdes individuelt med.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der også er andre beboere der har problemer med misbrug af alkohol eller euforiserende stoffer, og om nærmere oplysninger om Visborggaards praksis vedrørende behandlingen af beboere med misbrug. Det bemærkes at jeg forstår det ovenfor anførte sådan at personalet aktivt tilskynder beboere med misbrug til at begynde med eller fortsætte misbrugsbehandling. Jeg anmoder endvidere om nærmere oplysninger om det nævnte samarbejde med Retspsykiatrisk Afdeling.

4.8 Vold

Ifølge en opgørelse fra Psykiatrien i Nordjyllands Amt vedrørende udviklingen i arbejdsskader i 4. kvartal 2006 og årene 1999-2006, var der i psykiatrien i amtet i alt i 4. kvartal 2006 35 tilfælde af vold og 31 tilfælde af trusler (ud af i alt 85 arbejdsskader). Der var i alt 6 arbejdsskader i hele 2006 på Visborggaard, heraf 1 i 4. kvartal 2006, men det fremgår ikke hvilken type arbejdsska-

de der var tale om. Spørgsmålet er ikke indgået i amtets tilsynsrapport og blev heller ikke drøftet nærmere under inspektionen.

I begge de to handleplaner som jeg har modtaget, er det nævnt at beboerne kan være voldelige. Den ene af handleplanerne vedrører en beboer på Svalegangen der er for beboere med udadreagerende adfærd.

Det fremgår endvidere af amtets tilsynsrapport at der afholdes voldsforebyggelses- og vedligeholdelseskurser i huset, og at Visborggaard har egne uddannede instruktører der varetager opgaven.

Regionen ses ikke at have udfærdiget en fælles voldspolitik for regionen. Blandt det generelle materiale som jeg har modtaget fra regionen i forbindelse med inspektionen af de psykiatriske sygehuse mv., er bl.a. psykiatriens handleplan over for vold på arbejdspladsen der er udarbejdet af Psykiatrien i Nordjyllands Amt i marts 2006. Det fremgår bl.a. heraf at der tillige er udarbejdet en pjece ”Vold på arbejdspladsen” for så vidt angår det sociale område, og at sektorerne forventedes at udarbejde en handlingsplan for centrale områder.

I handleplanen er det bl.a. nævnt at den enkelte arbejdsplads burde udarbejde retningslinjer for hvornår arbejdsstedet politianmelder en voldsepisode. Ifølge handleplanens retningslinjer skal vold eller trusler om vold mod en medarbejder eller en patient/beboer anmeldes af afdelingsledelsen/boformens ledelse.

Jeg anmoder regionen om at oplyse om der er eller vil blive udarbejdet en ny fælles voldspolitik og eventuelt særlige handleplaner for centrale områder. I givet fald beder jeg om en kopi heraf.

Jeg går ud fra at Visborggaard følger ovennævnte handleplan, herunder med hensyn til politianmeldelse, men beder for en ordens skyld om oplysning herom. Jeg kan oplyse at jeg tidligere har udtalt at det efter min opfattelse er mest hensynsfuldt over for den forurettede at ledelsen under normale omstændighe-

der indgiver politianmeldelse, dog med mulighed for at undlade dette af hensyn til den forurettede.

Det tilføjes at jeg fra regionens hjemmeside er bekendt med at det socialpsykiatriske bosted Skovvænget i Aalestrup med stor succes har forebygget vold ved et mestringskema. Dette er nærmere beskrevet på hjemmesiden.

4.9 Beboernes seksuelle adfærd

Det fremgår af amtets tilsynsrapport at der er fokus på området og åbenhed om emnet. Rådgivning sker individuelt i forhold til den enkelte beboers ønsker og behov som personalet er meget opmærksomme på. Der anvendes ikke en ekstern seksualvejleder.

Under inspektionen blev det desuden oplyst at emnet har været oppe i forbindelse med psykoedukation idet stærke psykofarmaca kan føre til impotens.

Det blev videre oplyst at beboerne kan etablere kæresteforhold på Visborggaard, og at der på Visborggaard bor et kærestepar som har boet der i længere tid og sover sammen når de har lyst til det. Personalet holder øje med at kæresteforhold etableres på lige vilkår mellem parterne.

Visborggaard har oplevet at en beboer ikke har kunnet være i fred for tilnærmelser fra andre beboere, og personalet er meget opmærksomt på at støtte beboere i at sige fra over for tilnærmelser.

Videre blev det oplyst at nogle af beboerne ledsages til prostituerede, og at Visborggaard anvender to bestemte prostituerede.

Til orientering kan jeg oplyse at det i rapport af 27. november 1998 vedrørende Folketingets Ombudsmands inspektion af institutionen Kofoedsminde den

17. februar 1998, er udtalt at personalet har pligt til at sikre at (svage) beboere ikke bliver udsat for seksuelle forhold som de ikke selv ønsker.

Jeg lægger til grund at ingen af Visborggaards beboere bliver presset til seksuelle forhold som de ikke selv ønsker. Jeg forstår endvidere det oplyste under inspektionen sådan at personalet er opmærksomt på dette forhold, og at personalet er instrueret om hvorledes de skal agere i situationer hvor det måtte konstateres, eller i situationer hvor der er mistanke om at et forhold ikke bygger på en sådan frivillighed.

Herudover går jeg ud fra at nogle af beboerne stimulerer sig selv seksuelt, og at personalet sørger for at dette sker på en måde så det ikke er krænkende over for andre beboere eller ansatte.

4.10 Beboerråd (beboerindflydelse mv.)/kontaktråd

Efter § 112 i den gamle servicelov skulle amtet sørge for at brugerne af for eksempel et botilbud fik mulighed for indflydelse på tilrettelæggelsen og udnyttelsen af tilbuddet. Det fremgik også at amtet skulle fastsætte retningslinjer for brugerindflydelsen. I retningslinjerne skulle amtet fastsætte hvilken form brugerindflydelsen skulle have, under hensyn til tilbuddets karakter og brugernes forudsætninger. Reglerne er videreført i § 16 i den nye servicelov idet kommunalbestyrelsen nu har overtaget amtets tidligere forpligtelser. Det fremgår tillige af denne bestemmelse at kommunens retningslinjer for brugerindflydelse skal være skriftlige.

Reglerne om brugerindflydelse er nærmere beskrevet i Socialministeriets vejledning nr. 93 af 5. december 2006 om formål og andre generelle bestemmelser i serviceloven (vejledning 1 til serviceloven).

Ifølge § 8, nr. 5, i bekendtgørelse nr. 36 af 23. januar 2006 om rammeaftaler mv. på det sociale område skal rammeaftaler indeholde retningslinjer om bru-

ger- og pårørendeindflydelse i de enkelte tilbud, jf. kapitel 5 i lov om social service.

Af rammeaftalen for socialområdet 2008 mellem regionen og regionens kommuner fremgår det (pkt. 3.2) at de konkrete retningslinjer for bruger- og pårørendeinddragelse på de sociale tilbud der er omfattet af rammeaftalen, fastlægges af henholdsvis de enkelte kommuner og Region Nordjylland i forhold til de tilbud de hver især driver. Det skal fremgå af informationerne vedrørende de enkelte tilbud, hvilke retningslinjer der er for brugerindflydelsen på tilbuddet, herunder om der er etableret bruger- eller pårørenderåd på tilbuddet.

Af Tilbudsportalen fremgår det endvidere at sammensætningen af bruger-, beboer-, pårørende- eller forældreråd skal fremgå under de konkrete tilbud (bekendtgørelsens § 7, stk. 1, nr. 7).

Spørgsmålet om brugerindflydelse har været drøftet på møder i Regionsrådet, senest på møde den 20. november 2007. Referat fra møderne er tilgængelige på regionens hjemmeside. Det fremgår heraf at regionen har arbejdet med at sikre brugerinddragelse og brugerindflydelse i regionens tilbud. Der er udarbejdet et notat der beskriver de overordnede krav som lovgivningen stiller til brugerinddragelse i sektorens tilbud, og retningslinjer vedrørende brugerinddragelse i de tilfælde hvor der ikke stilles præcise krav. Regionsrådet har tiltrådt at der inden for dette område (som anbefalet af Danske Regioner) etableres et (overordnet) brugerråd ved etablering af et regionalt kontaktforum om handicap, og at sektoren følger op på brugerinddragelse på de enkelte institutioner. De fleste af tilbuddene til voksne har en organiseret form for brugerinddragelse i form af enten beboermøder, bruger- eller pårørenderåd.

Der har desuden den 26. oktober 2007 været afholdt en temadag med deltagelse af bl.a. brugerorganisationer om VISO (Den Nationale Videns- og Specialrådgiverorganisation).

På Specialsektorens hjemmeside findes nu Region Nordjyllands retningslinjer for brugerinddragelse i Specialsektorens tilbud. For så vidt angår botilbud for voksne fremgår det heraf at der som udgangspunkt bør være et beboerråd på boformerne, og at der skal laves vedtægter herfor efter beboernes ønsker og behov.

Det er i amtets tilsynsrapport nævnt at der på Visborggaard er nedsat et beboerråd og en brugerindflydelsesgruppe der består af beboere og personale. Der afholdes beboerrådsmøder fire gange om året og der udsendes referat herfra. Referat og dagsorden udsendes og tages op i de enkelte grupper. Arbejdet med at fremme brugerindflydelse fortsætter ifølge tilsynsrapporten. Oplysninger om bruger-/beboerråd fremgår af oplysningerne om Visborggaard på Tilbudsportalen.

Under inspektionen blev det oplyst at der er et overordnet brugerråd. Dette råd der er nedsat i sin tid af Nordjyllands Amt, er fælles for socialpsykiatrien og omfatter således alle regionens botilbud. I Visborggaards hæfte "Indblik" er et referat fra et brugerrådsmøde den 7. maj 2007 (der fandt sted på Visborggaard), og fra møde i beboerrådet den 15. maj 2007.

Under inspektionen havde jeg som tidligere nævnt møde med beboerrådsrepræsentanter. De spørgsmål som de rejste, indgår i de enkelte punkter i rapporten.

Jeg anmoder om at modtage eventuelle retningslinjer for brugerindflydelse på Visborggaard.

Jeg beder desuden om en uddybning af hvordan brugerindflydelsen i det overordnede brugerråd, der så vidt jeg forstår det vil blive erstattet af det regionale kontaktforum, foregår/vil komme til at foregå.

Det blev under inspektionen ikke oplyst om der er et råd for beboernes pårørende eller anden generel inddragelse af beboernes pårørende. Det fremgår af nævnte referater at pårørendepolitik er en del af brugerpolitikken. Det fremgår endvidere af de udleverede handleplaner at der er en skriftlig pårørendepolitik. Af tilsynsrapporten fremgår det desuden at der er informationsmøder og arrangementer for pårørende samt planlægges psykoedukation for pårørende.

Jeg anmoder om en kopi af Visborggaards pårørendepolitik og eventuelle skriftlige retningslinjer herom. Medmindre det fremgår heraf, anmoder jeg desuden om oplysning om hvorvidt der er et råd for beboernes pårørende eller anden generel inddragelse af de pårørende (udover informationsmøderne). Jeg anmoder også om nærmere oplysninger om planerne om psykoedukation.

4.11 Handleplaner

Det fremgår af § 141 i serviceloven at der for blandt andre den her omhandlede persongruppe skal gives tilbud om udarbejdelse af en handleplan. Bestemmelsens stk. 3 og 4, fastslår følgende om planens indhold og udarbejdelse:

”§ 141

...

Stk. 3. Handleplanen skal angive

- 1) formålet med indsatsen,
- 2) hvilken indsats, der er nødvendig for at opnå formålet,
- 3) den forventede varighed af indsatsen og
- 4) andre særlige forhold vedrørende boform, beskæftigelse, personlig hjælp, behandling, hjælpemidler m.v.

Stk. 4. Handleplanen bør udarbejdes ud fra borgerens forudsætninger og så vidt muligt i samarbejde med denne.”

Baggrunden for, formålet med og det nærmere indhold af handleplanerne for sindslidende og personer med alvorlige sociale problemer er beskrevet i vejledning nr. 93 af 5. december 2006 om formål og andre generelle bestemmelser i serviceloven (vejledning nr. 1 til serviceloven). Der henvises til vejledningens kapitel 18. Det var tidligere beskrevet i vejledning nr. 45 af 10. marts 1998 om

den sociale indsats for de mest udsatte voksne og sindslidende stof- og alkoholmisbrugere, hjemløse m.fl.

Følgende fremgår bl.a. af pkt. 99 i den nye vejledning nr. 1 til serviceloven:

”Når det gælder beboere i botilbud efter serviceloven eller almenboligloven vil der ofte være udarbejdet en pædagogisk plan/handleplan, som gælder for indsatsen i forbindelse med selve botilbuddet. En sådan pædagogisk plan kan ikke erstatte en handleplan efter servicelovens § 141, men kan evt. indgå som et delelement i handleplanen.”

Alle beboere får som tidligere nævnt udarbejdet en individuel handleplan der revideres løbende og mindst en gang om året.

Under inspektionen modtog jeg to anonymiserede handleplaner for to af Visborggaards beboere.

Handleplanerne omfatter et skema med rubrikker til udfyldelse med stamoplysninger om beboeren, pårørende, kontaktperson, kommunal sagsbehandler, praktiserende læge, socialpsykiatrikonsulent, værge, lærer, besøgsven og andre. Derudover er der rubrikker til udfyldelse vedrørende handleplansmøde, indgåede aftaler, næste års handleplan, beskrivelse af beboerens funktionsevne, kort resumé af beboerens nuværende situation, præcisering af formålet med brugerens ophold på boformen, evaluering af foregående års handleplan i forhold til de deri opstillede mål/formål, oversigt over indsatsområder som herefter er differentieret i de to handleplaner, oversigt over øvrige ydelser der ligeledes er differentieret i de to handleplaner, bilag og materialer og klagevejledning.

Ved Nordjyllands Amts tilsyn 2006 vurderede tilsynet som tidligere nævnt at handleplanerne generelt er fyldestgørende og af god kvalitet. Tilsynet har anført at der er en god sammenhæng mellem funktionsniveau, ydelse og indsats, og at handleplanerne vurderes at være skrevet individuelt i forhold til og i sam-

arbejde med den enkelte beboer. Som også tidligere nævnt har Visborggaard i de senere år arbejdet med forbedring af handleplansarbejdet.

Bortset fra at enkelte rubrikker, bl.a. angivelse af dato for så vidt angår bl.a. aftalerne i den ene rapport og oplysning om hvem der skal indkalde til næste års handleplansmøde, mangler at blive udfyldt, har jeg ingen bemærkninger til disse handleplaner – som er meget uddybende i forhold til beskrivelsen af de pågældende beboere og de mål mv. som boformen ønsker at opnå.

5. Magtanvendelse og lukkede døre

5.1 Magtanvendelse

Serviceovens kapitel 24 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten giver en udtømmende opregning af hvilke tvangsmæssige foranstaltninger der lovligt kan iværksættes på det sociale område. § 124, stk. 1, i loven lyder således:

”§ 124. Formålet med bestemmelserne i dette afsnit er at begrænse magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten til det absolut nødvendige. Disse indgreb må aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand.”

Bestemmelsen i § 126 i serviceoven indeholder regler om fastholdelse. Bestemmelsen har følgende indhold:

”§ 126. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om at anvende fysisk magt i form af at fastholde en person eller føre denne til et andet opholdsrum, når

- 1) der er nærliggende risiko for, at personen udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, og
- 2) forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan undtagelsesvis for en afgrænset periode træffe afgørelse om at anvende fysisk magt i form af at fastholde en person, hvis dette må anses for en absolut nødvendighed for at udøve omsorgspligten i personlig hygiejne-situationer. Det skal samtidig gennem den faglige handlingsplan, jf. § 136, stk.

2, søges sikret, at magtanvendelse i personlig hygiejnesituationer i fremtiden kan undgås.”

Den citerede bestemmelse er med redaktionelle ændringer en videreførelse af en tidligere regel herom der tillige omfattede amtsrådet. I forbindelse med kommunalreformen er myndighedsansvaret efter serviceloven alene tillagt kommunerne. Det gælder også kompetencen med hensyn til at træffe beslutninger om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.

Af servicelovens § 124, stk. 6, fremgår det dog at indgreb efter § 126, stk. 1, kan udføres af ansatte i tilbud der drives af regionen (eller i private tilbud). Det gælder kun indgreb efter denne bestemmelse. Andre beslutninger om anvendelse af magt og tvang kræver en forudgående beslutning, og dermed en forudgående sagsbehandling i kommunen, jf. i øvrigt reglerne i servicelovens afsnit VII.

Efter § 136, stk. 1, skal enhver form for magtanvendelse, herunder magtanvendelse i forbindelse med foranstaltninger efter §§ 125-128, registreres og indberettes af tilbuddet til kommunalbestyrelsen for de tilbud som kommunalbestyrelsen fører tilsyn med, jf. § 148 a, og til regionsrådet for de tilbud som regionsrådet fører tilsyn med, jf. § 5, stk. 7. Kommunalbestyrelsen eller regionsrådet orienterer opholdskommunen, jf. § 9 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, om indberetningen.

Af et referat fra et møde i Regionsrådet den 21. august 2007 fremgår det at rådet tiltrådte en indstilling fra Forretningsudvalget vedrørende delegation af Regionsrådets kompetence til at behandle indberetninger og genvurdere klager efter servicelovens kapitel 24.

Det fremgår også af regionens hjemmeside (opdateret 30. maj 2007) at Specialsektoren har/havde planlagt temadage om anvendelse af magt for ansatte i regionens sociale tilbud. Det fremgår ikke om de har været afholdt.

Jeg anmoder om oplysning herom.

Af hjemmesiden fremgår det desuden at Specialsektoren den 14. januar 2008 har udarbejdet ”Procedurer og regler ved magtanvendelse på voksenområdet”.

Visborggaard havde som tidligere nævnt ingen magtanvendelser i 2006 og heller ikke i 2007 (indtil inspektionstidspunktet). Denne rapport omfatter derfor som også tidligere nævnt ikke en gennemgang af indberetninger om magtanvendelse.

Det fremgår af amtets tilsynsrapport (og det blev også oplyst under inspektionen) at Visborggaard arbejder målrettet med udarbejdelse af pædagogiske metoder så magtanvendelse kan undgås. I tilfælde af anvendelse af magt, vil fast procedure (herunder indberetning) blive fulgt. Under inspektionen oplyste Visborggaard at boformen faktisk fik den seneste indberetning om anvendelse af magt retur fordi der efter amtets vurdering ikke var tale om indberetningspligtig magtanvendelse. Nye medarbejdere og studerende/elever bliver undervist i magtanvendelse og pædagogiske principper for hvordan man undgår at anvende magt. Der er en introduktionsmappe med oplysninger herom som de kvitterer for modtagelsen af.

5.2 Lukkede døre og frisk luft

Der er ikke i lov om social service hjemmel til at holde alle døre aflåst på en boform som Visborggaard – ud over hvad der er sædvanligt i almindelig beboelse, dvs. låsning af døre indefra om natten (evt. dagen) for at forhindre tyveri eller besøg af uvedkommende. Det afgørende er at beboerne kan forlade bostedet hvis de ønsker det.

Det blev under inspektionen oplyst at yderdørene låses om natten, men at beboerne selv har nøgle til dørene. Visborggaards beboerne kan således frit forlade boformen hvis de ønsker det.

Jeg lægger til grund at alle beboere som ønsker det, som altovervejende hovedregel kommer ud i frisk luft hver dag.

6. Personaleforhold

Jeg bliver ofte under inspektioner af bosteder mødt med bekymring for personalenormeringerne fra beboeres, beboerrepræsentanters og/eller pårørendes side. Der udtrykkes forståelse for at de ansatte gør hvad de kan, og at de ansatte ikke kan være mere end ét sted ad gangen. Spørgsmålet om normeringerne har i høj grad indflydelse på hverdagen – særligt hvis der er tale om nedskæringer. Problemer opleves især når der er sygdom blandt personalet, hvor der også skal bruges tid på at skaffe en vikar.

6.1 Normeringer og sammensætning mv.

Personaleforholdene fremgår dels af Tilbudsportalen, dels af en oversigt som jeg modtog forud for inspektionen. Visborggaard har som tidligere nævnt 71 faste medarbejdere. Af såvel Tilbudsportalen som nævnte oversigt fremgår det tillige hvor mange ansatte der er inden for de enkelte fag. Det fremgår at ca. 50 af medarbejderne er personale i plejegruppen der består af sygeplejersker, social- og sundhedsassistenter, plejere, pædagoger, ergoterapeuter og beskæftigelsesvejledere. Det øvrige faste personale omfatter personale i administrationen (herunder forstander og souschef) og serviceområderne. Det fremgår endvidere at der er en medarbejder med brugerbaggrund i fleksjob.

I personaleoversigten er de enkelte medarbejders navn, titel og arbejdssted angivet. Det fremgår således heraf hvem og hvor mange der er tilknyttet de enkelte afdelinger og administrations- og serviceområderne.

Visborggaard har som tidligere nævnt desuden en overlæge med speciale i psykiatri tilknyttet som psykiatrisk konsulent.

Ifølge Nordjyllands Amts tilsynsrapport for 2006 er det Visborggaards vurdering at personaleressourcerne er dækkende så boformen kan give beboerne kvalificerede tilbud. Der er en lille personaleudskiftning hvert år. Det er videre i rapporten anført at der er fokus på personalets sammensætning og på at der er tale om kvalificeret arbejdskraft og et højt fagligt niveau. Der er ansat flere sygeplejersker (8 ifølge Tilbudsportalen).

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der er problemer med at rekruttere personale.

Det blev under inspektionen ikke oplyst om Visborggaard har en personalepolitik og/eller en personalehåndbog.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt Visborggaard har en personalepolitik og/eller en personalehåndbog.

Visborggaard har bevæget sig væk fra at have primære kontaktpersoner, idet to afdelinger (Kvisten og Oasen) er gået over til teampleje. I disse afdelinger tilknyttes beboerne således ikke bestemte personer fra personalegruppen, men tilbydes den relation der er relevant i forhold til de mål og aktiviteter beboerne har den pågældende dag. Beboerne i de øvrige grupper har fortsat hver en eller to kontaktperson(er).

Jeg anmoder om nærmere oplysninger om erfaringerne med teamplejeordningen og udbredelsen heraf, herunder nærmere oplysninger om hvordan teamplejeordningen/kontaktpersonordningen fungerer i praksis.

6.2 Vikarer og sygdom

Det fremgår af amtets tilsynsrapport at vikaransættelse sker efter gældende regler, dengang regler fra Nordjyllands Amt, og at der benyttes vikarbureau i akutte situationer. Det er anført at brugen af vikarbureauet er på et acceptabelt niveau. Det er souschefen der er ansvarlig for proceduren ved vikarindkaldelse.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt de nævnte regler om vikaransættelse fortsat er gældende, og i givet fald om en kopi heraf.

Psykiatriens sygdomsstatistikker indeholder tillige oplysninger om sygefravær på Visborggaard. Der er tillige oplysning herom i amtets tilsynsrapport for årene 2003-2006. Visborggaard havde i 1. halvdel af 2006 et sygefravær på 9,16 g/norm. Det fremgår af oversigten i amtets tilsynsrapport at niveauet var det samme i 2. halvdel af 2005 (9,38 g/norm), men at sygefraværet tidligere har været lavere (mellem 5,54 og 7,47g/norm).

Amtet har anset sygefraværet for acceptabelt, og det fremgår af rapporten at der på tidspunktet for amtets tilsyn var flere (ikke arbejdsbetingede) langtids-sygemeldinger. Det er tillige anført at det psykiske arbejdsmiljø er godt på Visborggaard og ingen indvirkning har på sygefraværet. Visborggaard har anvendt psykiatriens sygdomspolitik med gode resultater og har udformet boformens egen politik på området.

Jeg anmoder om en kopi heraf.

Region Nordjylland har udarbejdet en fraværspolitik der gælder for alle medarbejdere i regionen, og som findes på regionens hjemmeside blandt personalepolitikkerne.

Til ferieafløsning har Visborggaard ansat ferievikarer og benytter sig tillige af puljevagter. Der må kun tages ekstravagter på arbejdsfrie dage og kun hvis vedkommende kan hvile inden næste vagt.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der er problemer med at skaffe vikarer under sygdom og ferie.

Jeg anmoder endvidere om oplysning om hvorvidt souschefens ansvar for proceduren ved vikarindkaldelse skal forstås sådan at det er souschefen der står for rekrutteringen og indkaldelsen af vikarerne til de enkelte afdelinger.

7. Tilsynsordning

7.1 Generelt

Som nævnt i punkt 2 er det samlede myndigheds-, forsynings- og finansieringsansvar nu placeret i kommunerne, men regionerne er leverandører af tilbud efter bl.a. § 108 i serviceloven, jf. lovens § 5, stk. 1, nr. 1.

Kommunalbestyrelserne har pligt til at føre tilsyn med hvordan de kommunale opgaver løses. Tilsynet omfatter både indholdet af tilbuddene og den måde opgaverne udføres på. Dette fremgår af § 16 i retssikkerhedsloven (nu lovbekendtgørelse nr. 1047 af 27. august 2007).

Regionsrådet skal føre tilsyn med bl.a. de botilbud efter § 108 i serviceloven som regionsrådet har etableret. Dette gælder dog ikke hvor en kommunalbestyrelse har indgået en generel aftale om anvendelse af tilbuddet, herunder om tilsyn. Der henvises i det hele til § 5, stk. 7, i den nye servicelov.

Den visiterende kommune har i alle tilfælde den personrelaterede tilsynsforpligtelse med den enkelte borger, dvs. også for borgere der bor i boformer som regionen driver, jf. servicelovens § 148. Regionsrådets tilsynsforpligtelse efter

lovens § 5, stk. 7, omfatter således alene det generelle driftsorienterede (institutionelle) tilsyn, jf. også servicelovens § 148 a.

Socialministeriets vejledning nr. 73 af 3. oktober 2006 om lov om retssikkerhed og administration på det sociale område der trådte i kraft den 1. januar 2007, indeholder nærmere retningslinjer for hvordan tilsynsforpligtelsen skal gennemføres (punkt 360-372). Det fremgår af punkt 361 at vejledningens opregning af forskellige facetter ved tilsynsvirksomheden ikke er udtømmende.

Ifølge punkt 362 er kernen i tilsynsforpligtelsen at myndighederne har pligt til at holde sig informeret om indhold og fremgangsmåde i tilbuddene, samt til at forholde sig til denne information i forhold til opgaver, formål og gældende lov. Tilsynsopgaven har tre aspekter: kontrolaspektet, kvalitetssikringsaspektet og udviklingsaspektet.

Punkt 363 i vejledningen er sålydende:

”Aktivt tilsyn

363. Det er en del af pligten med at føre tilsyn, at kommunalbestyrelsen skal reagere, hvis medlemmer af kommunalbestyrelsen får informationer om, at der er eller kan være grundlag for kritik af hjælpen.

...

Løsningen af tilsynsopgaven forudsætter, at kommunalbestyrelsen – typisk gennem forvaltningerne – er opsøgende over for eventuelle problemer. Det kan ske ved, at der fastsættes procedurer og rutiner for kommunens tilsynsvirksomhed, fx beslutninger om, hvilke områder der løbende skal vurderes, hvilke der skal vurderes periodisk og principper for tilbagemeldinger til kommunalbestyrelsen.”

Kommunen skal således aktivt påse at borgerne og brugerne får den hjælp de har krav på, og at hjælpen har den kvalitet i udførelsen som myndigheden har besluttet at den skal have.

Det er op til den enkelte kommune at beslutte hvorledes tilsynsforpligtelsen konkret skal udføres og planlægges.

Efter de tidligere gældende regler havde amtsrådet samme forpligtelse.

Af den fremsendte tilsynsrapport fra Nordjyllands Amt fremgår det at amtets tilsyn omhandlede forskellige nærmere fastlagte temaer. (Se nærmere nedenfor i afsnit 7.2).

På Danske Regioners hjemmeside findes fælles tilsynsprincipper for de regionale tilbud som er udsendt i juli 2007 med henblik på at sikre at der på landsplan gennemføres tilsyn af relativt ensartet standard. Inden for rammerne af de fælles principper skal de enkelte regionsråd tage stilling til hvordan tilsynet konkret skal planlægges og udføres.

Det fremgår af Region Nordjyllands hjemmeside at Speciaalsektoren har udarbejdet nye retningslinjer, vejledning og manualer for tilsyn med bl.a. sociale tilbud. Disse retningslinjer er udarbejdet med udgangspunkt i de tidligere retningslinjer fra Nordjyllands Amt.

Socialministeren har i medfør af § 139 i serviceloven udstedt bekendtgørelse nr. 620 af 15. juni 2006 om kvalitetsstandard for botilbud efter § 108 i serviceloven. Kommunalbestyrelsen skal efter § 1, stk. 1, i bekendtgørelsen fastsætte en kvalitetsstandard for de sociale bosteder efter servicelovens § 108 som kommunalbestyrelsen visiterer til. Kvalitetsstandarden skal indeholde information til borgerne om indhold, omfang og udførelse af de ydelser kommunalbestyrelsen tilbyder ved bl.a. ophold på sociale bosteder efter § 108 i serviceloven.

Bekendtgørelsen suppleres af vejledning nr. 98 af 5. december 2006 om kvalitet, tilsyn, tilskud til frivillige sociale organisationer mv. (vejledning nr. 7 til serviceloven.). Det fremgår af afsnit 1, kapitel 1, punkt 4, i denne vejledning at kvalitetsstandarderne skal medvirke til at gøre det gennemskueligt hvad bor-

gerne kan forvente ud fra de politiske beslutninger kommunalbestyrelsen har truffet – herunder at sammenligne ydelsesniveauer og typer af tilbud på tværs af kommunegrænser. Kvalitetsstandarderne indeholder også mulighed for at skabe sammenhæng i tilbuddet i forhold til den enkelte bruger, herunder eventuelle børn og pårørende, og i forhold til andre samarbejdspartneres indsats på området. Det fremgår af punkt 5 i samme kapitel at fastsættelsen af den generelle kvalitetsstandard og udmøntningen heraf i praksis kan ses som et redskab, kommunalbestyrelsen kan benytte som led i tilsynet med det konkrete tilbud der er omfattet af kvalitetsstandard. Det gør det mere enkelt for kommunalbestyrelsen at vurdere om de enkelte tilbud lever op til det serviceniveau kommunalbestyrelsen har fastsat. Arbejdet med kvalitetsstandard kan dog ikke medføre indskrænkning eller anden begrænsning i tilsynet efter retssikkerhedslovens § 16.

Bekendtgørelse nr. 620 af 15. juni 2006 om kvalitetsstandard for botilbud efter § 108 i serviceloven der trådte i kraft den 1. januar 2007, ophævede den tidligere bekendtgørelse på området (nr. 249 af 2. april 2003). Efter denne bekendtgørelse skulle amtsrådet fastsætte kvalitetsstandarder for amtets botilbud.

Jeg har hverken fået Nordjyllands Amts generelle kvalitetsstandard eller servicedeklarationen for Visborggaard tilsendt, men servicedeklarationen findes som tidligere nævnt på Visborggaards hjemmeside (opdateret januar 2007).

Da Nordjyllands Amt er nedlagt pr. 1. januar 2007, foretager jeg mig ikke yderligere i den anledning.

En konsekvens af strukturreformen er, at såvel kommunerne som regionerne skal kunne dokumentere hvad deres sociale tilbud indeholder i relation til pris, kvalitet, serviceniveau, indsats, resultater og faglighed. I § 8 i rammebekendtgørelsen (nr. 36 af 23. januar 2006) er angivet hvad rammeaftalerne skal indeholde. De skal bl.a. indeholde en beskrivelse af det faglige indhold og kompe-

tencerne i tilbuddene der bør tage udgangspunkt i beskrivelsen i Tilbudsportalen.

Af rammeaftalen for socialområdet 2008 mellem Region Nordjylland og regionens kommuner fremgår det at der vil blive udarbejdet et fælles grundlag for tilbudsbeskrivelse af indhold, kvalitet mv. Beskrivelserne skal ses i sammenhæng med informationer i Tilbudsportalen. Arbejdet skal afsluttes i efteråret 2007 og igangsættes i regi af en administrativ styregruppe, og der skal sikres sammenhæng med kravspecifikationerne til Tilbudsportalen.

Af et referat fra et møde den 4. oktober 2007 i Midlertidigt Forum for Social- og Specialskoleområdet fremgår det at regionerne har taget initiativ til at udvikle en kvalitetsmodel for det sociale område. I første omgang vil kvalitetsmodellen omfatte de regionale botilbud for børn og voksne. Det er nævnt at det vil tage tid og ressourcer at udvikle og implementere en fælles kvalitetsmodel. Der følges op på punktet når der foreligger nyt i sagen.

Jeg anmoder om underretning om hvad der videre sker vedrørende dette forhold, herunder en kopi af det fælles grundlag for tilbudsbeskrivelse af indhold, kvalitet mv. der vil blive udarbejdet.

7.2 Nordjyllands Amts og Region Nordjyllands tilsyn

Det fremgår af Nordjyllands Amts rapport om amtets tilsyn den 2. november 2006 af Visborggaard at det er udført på baggrund af en manual til udførelse af tilsyn med egne tilbud på det sociale område i Nordjyllands Amt. Jeg går ud fra at der har foreligget retningslinjer for udførelsen af tilsyn.

Da Nordjyllands Amt blev nedlagt den 1. januar 2007, foretager jeg mig ikke yderligere i den anledning.

Specialsektoren har som nævnt (med udgangspunkt i de tidligere retningslinjer fra Nordjyllands Amt) udarbejdet nye retningslinjer, vejledning og manualer for tilsyn med bl.a. sociale tilbud.

Det er udtrykkeligt nævnt i orienteringen om de nye retningslinjer på hjemmesiden at der som noget nyt nu alene er tale om et institutionelt tilsyn, og at tilsynsrapporterne skal til kommentering både ved institutionernes ledelser og bruger- og pårørenderåd inden de sendes til politisk behandling i Regionsrådet. Det fremgår endvidere at der vil blive foretaget en evaluering af retningslinjerne i slutningen af 2008.

Det fremgår tillige udtrykkeligt af retningslinjerne at tilsynsbesøg skal foretages af medarbejdere der ikke samtidig har rådgivnings-, konsulent- eller andre funktioner over for de tilbud der skal føres tilsyn med.

Det fremgår også at der på alle døgntilbud skal aflægges et anmeldt og et uanmeldt tilsyn om året. Ved det uanmeldte tilsyn skal der være særlig fokus på brugertilfredshed, brugerinddragelse og daglig praksis i forhold til vedtagne målsætninger. Der udarbejdes rapport som ledelsen af tilbuddet og bruger/pårørende skal have mulighed for at kommentere – og som skal offentliggøres på regionens og tilbuddets hjemmesider – og der skal følges op i nødvendigt omfang.

Retningslinjerne er nærmere uddybet i vejledningen.

Jeg har noteret mig at der er udfærdiget nærmere retningslinjer for tilsyn med regionens botilbud, og at det udtrykkeligt fremgår af retningslinjerne at tilsynsbesøg skal foretages af medarbejdere der ikke samtidig har rådgivnings-, konsulent- eller andre funktioner over for de tilbud der skal føres tilsyn med. Jeg kan i den forbindelse oplyse at jeg tidligere har udtalt at det ikke er uproblematisk at den samme konsulent (eller samme konsulenter) som indgår i det daglige samarbejde, også fører tilsyn med et bosted. Denne vurdering byg-

ger på det forhold at et løbende samarbejde – som utvivlsomt er nødvendigt og meget nyttigt – næppe kan undgå at compromittere tilsynsmyndighedens uafhængighed. Det er væsentligt for begge parter – både bostedet og regionen/kommunen – at der under et tilsynsbesøg er klare retningslinjer og klarhed over hvem der undersøger og hvem der undersøges.

7.3 Nordjyllands Amts tilsynsbesøg på Visborggaard i november 2006

Nordjyllands Amts tilsynsrapport fra november 2006 er udarbejdet på baggrund af et tilsynsbesøg på Visborggaard den 2. november 2006 og samtaler med personalet. Der er ikke oplysning om hvorvidt brugerne er inddraget i tilsynet. Det fremgår af rapporten at tilsynet var både et fagligt og et økonomisk tilsyn.

Tilsynsrapporten for Visborggaard indeholder som det fremgår under de enkelte punkter ovenfor, en beskrivelse af en lang række emner der er indgået i tilsynet. Der er som også tidligere nævnt anvendt en manual hvori der skal angives oplysninger om tilsynsområde og formål, emner for tilsyn, informationer, tilsynets bemærkninger, konklusion og opfølgning. Rapporten indeholder under de enkelte punkter en beskrivelse af de faktiske forhold og generelt set har tilsynet enten ikke haft bemærkninger eller positive bemærkninger. Rapporten afsluttes med en helhedsvurdering hvori er anført følgende:

”Visborggaard har orden på de administrative regler / love og arbejder herefter. Der er en god moral/indstilling på Visborggaard over for alle slags arbejdsopgaver og alt bliver udført tilfredsstillende.

Det økonomiske tilsyn er foretaget med udgangspunkt i rapporten fra 2005, hvor lederen er blevet bedt om skriftligt at komme med kommentarer til året 2006. Derudover er indhentet supplerende statistikmateriale.

Rapporten for 2006 er udarbejdet ud fra ovennævnte materiale”

Under min inspektion var helhedsindtrykket også at Visborggaard er en vel-fungerende boform.

Da Nordjyllands Amt blev nedlagt den 1. januar 2007, foretager jeg mig ikke yderligere vedrørende amtets tilsyn.

Opfølgning

Som det fremgår af de enkelte punkter ovenfor, har jeg bedt Visborggaard og Region Nordjylland, Speciaalsektoren, om nærmere oplysninger mv. vedrørende forskellige forhold. Jeg beder om at oplysningerne mv. fra Visborggaard sendes gennem regionen for at regionen kan få lejlighed til at kommentere det som Visborggaard anfører.

Underretning

Denne rapport sendes til Visborggaard, Region Nordjylland, Speciaalsektoren, Folketingets Retsudvalg og Visborggaards beboere.

Lennart Frandsen
Inspektionschef